

Beernem

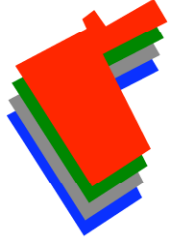
VOLLEDIGE STUDIEOPDRACHT VOOR DE OPMAAK VAN EEN ONTWERP VOOR HET CENTRUM VAN
OEDELEM GEKOPPELD AAN DE REALISATIE VAN DE HERAANLEG VAN DE MARKT EN OMGEVING

Het palimpsest van Ode-lem

001617A

Oedelem : ode aan een dorp

'Oedelem' : De naam Oedelem zou afkomstig zijn van ode (onbebouwde grond) en lem (verblijfplaats).
Een dorp als kruispunt en nederzetting tussen Brugge en Maldegem / Damme en Beernem.

INHOUDSTAFEL

INHOUDSTAFEL
OPDRACHTOMSCHRIJVING
PROLOOG

- 1 SITUERING
  - 1.1 RUIMTELIJKE CONTEXT
  - 1.2 LUCHTFOTO - OMGEVING MARKT EN KERKPLEIN
  - 1.3 HISTORIEK
- 2 VISIEVORMING
  - 2.1 HET VERKEER
    - 2.1.1 DE VERKEERSSITUATIE MACRO
    - 2.2.2 DE VERKEERSSITUATIE MICRO
  - 2.2 FILOSOFIE
  - 2.3 DE OPTELSOM
  - 2.4 DE LEIDRAAD
  - 2.5 ARCHITECTUUR
- 3 ONTWERP
  - 3.1 ALGEMEEN PLAN
  - 3.2 DOORSNEDEN
  - 3.3 GELAAGDHEID
  - 3.4 BAKSTEENKLINKER
  - 3.5 WEGPROFILERING
  - 3.6 DE LUIFELCONSTRUCTIE
  - 3.7 DE VRIJGEKOMEN BUNKER
  - 3.8 SCHETSMATIG ONDERZOEK
  - 3.9 HET ONTHAALPAVILJOEN : SCHETSONTWERP
  - 3.10 DE SCHEPENHUYSTUIN
  - 3.11 BEPLANTING
  - 3.12 VERLICHTING
  - 3.13 KUNST
  - 3.14 PERSPECTIEVEN EN VISUALISATIE
- 4 RAMING EN PLANNING
- 5 REFERENTIEBEELDEN

OPDRACHTOMSCHRIJVING

De opdracht

De ingewikkelde en belangrijke verkeerskundige organisatie van de beschikbare ruimte, de profielopbouw, parkeervoorzieningen, groenelementen, integratie van publieke functies (bv. Schepenhuis, kerk, begraafplaats, halte openbaar vervoer...), keuze van verhardingen, straatmeubilair en verlichting zullen leiden tot een heldere en eenvoudige vormgeving van de publieke ruimte welke de leefbaarheid van het centrum van Oedelem zal verbeteren. Het creëren van een aangename ontmoetingsplaats is hiervan een onderdeel. De opdracht bestaat uit de volledige ontwerpoperatie voor het vernieuwen van de wegenis, straatmeubilair, verlichting,... tot en met de realisatie ervan.

Doelstellingen

1. Aandacht voor mobiliteit en parkeren:

- De markt als druk kruispunt op de gewestweg N337;
- De Markt is de hoofdstopplaats in Oedelem voor openbaar vervoer;
- Voorzien van voldoende overdekte fietsenstalling;
- Weren van sluipverkeer uit het smalle straatje naast het Schepenhuis;
- Kerkplein enkel toegankelijk voor ceremonieverkeer, foutief parkeren voorkomen;
- Herbekijken van zone 30 in de marktomgeving.

2. Aandacht voor kwalitatief openbaar domein

- Duurzame rijwegverharding;
- Onderzoek naar mogelijkheid tot integratie van kunst in het ontwerp.
- Uitwerken van een duurzaam en functioneel groenconcept.
- Integratie van sfeerverlichting en kerstverlichting.

3. Aandacht voor integratie van de waardevolle historische elementen

- Ontwerpvoorstel formuleren voor de uitbreiding en tweede ingang toe het Schepenhuis;
- Integratie van de gedenksteen op de waterput op het pleintje achter het Schepenhuis en behouden van het monument voor de gesneuvelden aan de kerk;
- Aandacht voor de geschiedenis van het marktplein, integratie van de bunker...;
- Aandacht voor de cultuurhistorische elementen in de omgeving.

4. Aandacht voor de mogelijkheid tot ontmoeten en activiteit

- Het creëren van een aangename ontmoetingsplaats is prioritair;
- Mogelijkheid tot organisatie van kermis volgens voorgeschreven afmetingen;
- In de zomermaanden zal het mogelijk zijn terrassen te plaatsen aan de horecazaken.

Eigen aanpak

Wij zijn van oordeel dat geen uitvoering mag aangevangen worden zonder dat alle mogelijke informatie ingewonnen wordt over de site. Bij elk ontwerp is dit ons vertrekpunt.

Als de verschillende stappen van het ontwerpproces zijn doorlopen, beschikt het ontwerpteam over de nodige elementen -om in een brede rondvraag-, suggesties en opmerkingen te verzamelen van de lokale betrokkenen.

Een rondvraag of enquête mag niet zomaar 'losgelaten' worden op de bevolking. De bevolking zal grondig geïnformeerd worden over het doel en het nut van het nieuwe ontwerp. De bevolking van Oedelem en omstreken krijgt bovendien de kans zelf concrete voorstellen of praktijkgerichte suggesties te formuleren. Afhankelijk van de doelgroepen komen er gelijklopende of verschillende visies naar voor. Door het samenbrengen van de verschillende doelgroepen leidt dit dikwijls tot interessante denkplaatjes die rekening houden met de algemene en de specifieke wensen van de gebruikers. Kortom het algemeen belang. De betrokkenheid van de bevolking leidt uiteraard ook tot een grotere draagkracht en tot het wel slagen van het ontwerp.

“Wat men kent wordt immers bemind”.

We willen hier wel stellen dat het overleg met de bevolking slechts een meerwaarde kan betekenen als de opmaak van het ontwerp van de markt en omgeving gedragen wordt door een medewerkende ingesteldheid van het gemeentebestuur van Beernem. Samen met de kennis van het ontwerpteam vormt het de start- en werkbasis tot de realisatie van de nieuwe marktplaats. Het is een houvast dat over meerdere generaties heen reikt en dus het volle enthousiasme van velen nodig heeft.

PROLOOG

de eigenheid van het dorp oedelem
uit streekeigen klei gewonnen ...

het "her-leggen" van de baksteenklinker.

o *baksteen als materiaal*

'Kan iets meer elementair zijn? Niets is meer nederig in materiaal, bescheidener in vervaardiging, eenvoudiger in vorm, tijdloos in zijn gebruik door de mens. In deze tijd van high-tech kan dit als een lijst van beperkingen klinken. Maar is dit zo?'

(monografie 'Sigurd Lewerentz', Colin st. John Wilson)

Het is een inspirerende uitdaging om dit eenvoudig en oeroud bouwelement, dat erg poëtisch geladen is, zo toe te passen in vorm, verband en textuur dat we komen tot iets vertrouwelijk, gedenkwaardig en toch nieuw.

o *baksteen als bindmiddel*

We voorzien de aanleg van het volledige markt- en kerkplein in de gerecupereerde baksteenklinker van het huidige plein. De baksteenklinker wordt hierbij ingezet als "bindmiddel", waarop het 'verhaal' van Oedelem gebouwd wordt.

We willen met dit 'rode bakstenentapijt' niet enkel een fysische binding maken met de verschillende belangrijke elementen op de markt, maar ook een verving brengen met het heden van het huidige plein en het verleden van Oedelem als centrum van de baksteenproductie.

these, antithese, synthese

Er worden plaatselijk een aantal architecturale elementen toegevoegd die, elk met één ingreep, antwoord willen bieden op verschillende vragen. Zoals functionele en infrastructurele eisen, het "herwaarderen" van het historisch erfgoed, het opwaarderen van het plein, enz...

We kiezen ervoor om, tegenover de aanwezige historische gebouwen, de nieuwe ingrepen in een tijdloze geometrische vormgeving op te vatten. In fel contrast versterken oud en nieuw elkaar.

Waar vormelijk these en anti-these tegenover elkaar staan, wordt 'tijd' als synthese ingebracht. We willen deze tijdloze vormgeving een expressie van tijd geven in het materiaalgebruik. Hierbij wordt gedacht aan metaal, het roestkleurige cortenstaal.

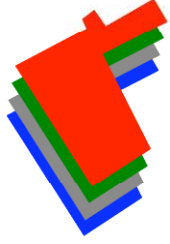
Het patinerende karakter van cortenstaal suggereert een lang verhaal. Alsof het er altijd reeds gestaan heeft...

Een herkenbare nieuwe markt, een vervreemde vertrouwdheid.

1. SITUERING

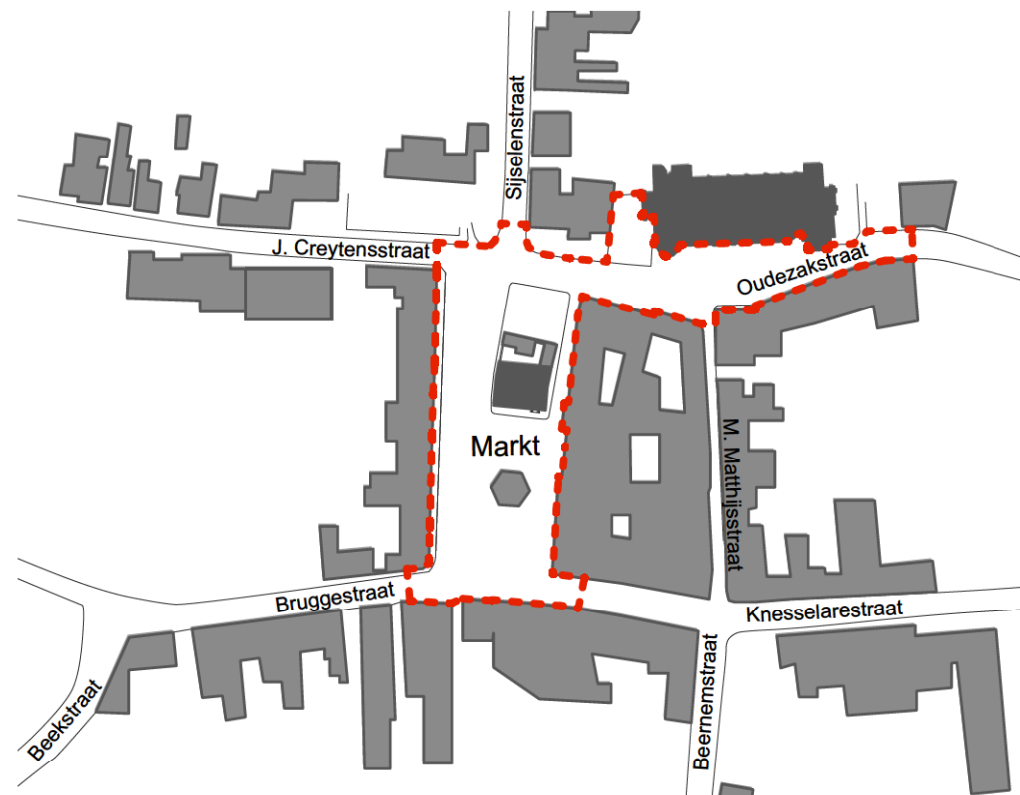
1. SITUERING

1.1 ruimtelijke context

macroniveau

Oedelem is een dorp in de provincie West-Vlaanderen en een deelgemeente van de gemeente Beernem. Het dorp is zuid-oostelijk gelegen van Brugge, en ten noorden van de Brugse vaart en de A10. Landschappelijk ligt Oedelem op de grens van 'de cuestarug Oedelem-Zomergem' en 'de kanaaldepressie'. De noordelijke cuesta wordt gekenmerkt door een open landbouwgebied, terwijl de zuidelijk gelegen kanaaldepressie een vrij versnipperd open ruimtegebied is dat wordt doorsneden door een aantal belangrijke lijninfrastructuren. Oedelem heeft nog grotendeels het kleinschalige, landelijke, agrarische karakter weten te behouden door de talrijke aanwezigheid van akkerland, (laaggelegen) weiden, grachten, beboomde dreven en kleinere bospercelen.

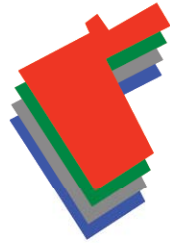

microniveau

De meeste woningen situeren zich rond de historische dorpskern en de bewoning waaiert verder uit langs de verschillende invalswegen. De oudste dorpskern van Oedelem situeert zich rondom de Sint-Lambertuskerk en het gemeentehuis van het dorp. De meest opvallende historische gebouwen zijn de Sint-Lambertuskerk met grotendeels een behouden uitzicht van 1663. Alsook de aanwezigheid van het voormalige gemeentehuis van Oedelem of voormalig "Schepenhuis" gebouwd in 1752. De overige bebouwing op de Markt hebben overwegend een horeca- of winkelfunctie. Het dorpscentrum situeert zich op de kruising van de twee belangrijke verkeersassen. Langs de oost-westas loopt de belangrijkste verkeersweg Bruggestraat - Knesselarestraat (N337). Deze eeuwenoude verbindingsweg ligt op het traject Brugge - Gent. Dwars daarop kruist ter hoogte van de Markt de noord-zuidas Sijselenstraat - Beernemstraat.

1.2 Luchtfoto - Omgeving markt en kerkplein

1. SITUERING

1.3. historiek : van onbebouwde plek, gewonnen klei, oorlogsgeweld en handel

Over de oudste geschiedenis van Oedelem is er weinig geweten. De oudste archeologische vondsten uit Oedelem zijn silexvoorwerpen uit het midden-Paleolithicum (70 000 - 37 000 voor Christus), maar het zijn vooral de vele vondsten uit het Mesolithicum (10 000 jaar terug) die wijzen op **prehistorische menselijke activiteiten**.

In een Oedelemse kleigroeve in de Knesselarestraat werd in 1955 een **Romeinse waterput** aangetroffen. De wijk Egypte nabij Sijle is een belangrijke plaats voor Romeinse vondsten zoals aardewerk en munten. De Romeinse vondsten in de dorpskom van Oedelem zijn een duidelijke aanwijzing dat er zich in de buurt een nederzetting bevond.

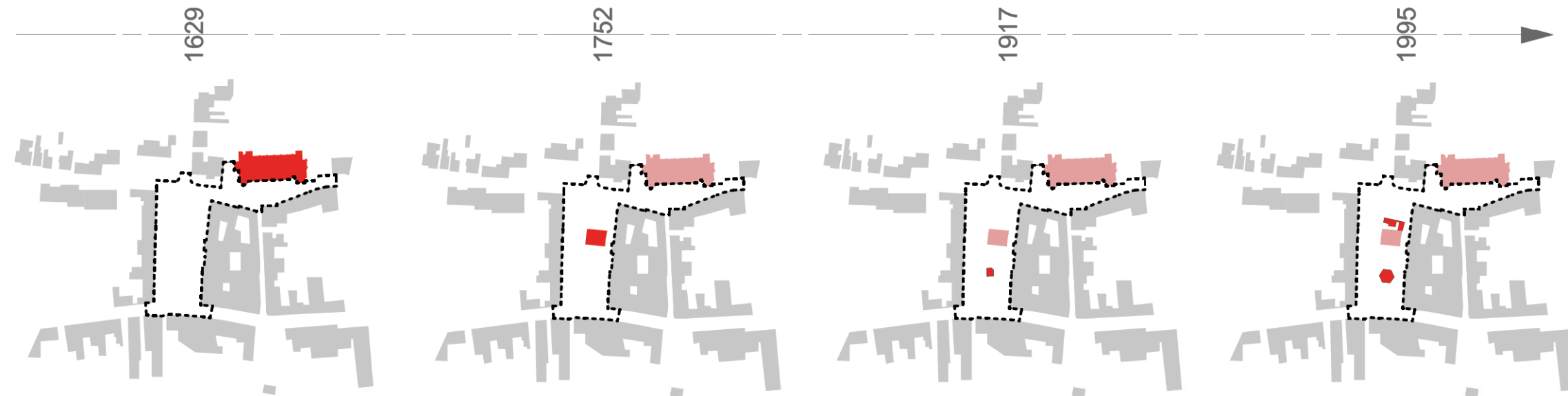
De parochie Oedelem ontstond in de 12de eeuw en de oudste vermelding dateert uit **1140 (Odolhem)**. In een bron van 1184 wordt vermeld dat Oedelem een parochie wordt met een vermoedelijke aanwezigheid op huidige locatie van een veldstenen kerkje. De naam wordt traditioneel verklaard als een samenstelling van 'ode', wat wijst op **onbebouwde grond** en 'lem/hem' wat **verblijfplaats** betekent.

Reeds van in de middeleeuwen werd er op Oedelems grondgebied **klei ontgonnen** en tot bouw materiaal gebakken in plaatselijke veldovens. Het ging daarbij in hoofdzaak om **bakstenen, vloer-, haard en daktegels**. Veel van dit bouw materiaal was bestemd voor de Brugse binnenstad. In de 19de eeuw vestigen zich een aantal steenbakkerijen in Oedelem. Die situeren zich vooral ter hoogte van de Knesselarestraat en J. Creytensstraat. De enige overgebleven getuige is te situeren aan de Knesselarestraat. Ook enkele straatnamen herinneren nog aan de vroegere belangrijke steenbakkerijen. In 1968 stopte de laatste steenbakkerij.

Door het toenemende aantal **marktverkopen** en plaatsgebrek werd de Markt in 1870 vergroot. In de 19de eeuw worden een aantal **nieuwe herenwoningen** in het centrum van Oedelem gebouwd zoals onder meer een notaris- en burgemeesterswoning in de Bruggestraat.

In de loop van de 20ste eeuw, vooral vanaf de jaren 1960-1970 tot op heden verdwijnen een groot deel van de historische sites en worden de walgrachten gedempt. Ook in het centrum van Oedelem slaat de bouwwoede toe. Op de Markt worden een aantal historische panden afgebroken. Verscheidene **nieuwbouwprojecten** doorbreken de laatste jaren verschillende nieuwbouwprojecten het straatbeeld en brengen een schaalvergroting teweeg.

1.3 historiek : Morfologische veranderingen op en rondom het marktplein

Bron : nieuwsbronnen.com

De oorsprong van de Sint-Lambertuskerk gaat terug tot de 12e eeuw. Restanten van een romaanse veldstenen constructie werden teruggevonden. Tijdens de godsdienststroevelen in 1578 werd de kerk verwoest. Ze werd terug heropgebouwd in 1629, de toren pas in 1663.

Bron : powerpoint

Het schepenhuis van de heerlijkheid Praat werd in 1752 op de Markt gebouwd. Na de afschaffing van de feodaliteit in 1795 werd het in gebruik genomen als gemeentehuis. Het werd in 1952 grondig gerestaureerd.

Bron : powerpoint

In 1917 bouwde de Duitse bezetter een betonnen schuilplaats op de Markt, voor het gemeentehuis. Op de bunker werd een metalen kiosk geplaatst. De bunker bleek quasi onmogelijk af te breken en hij werd behouden, onder meer als schuilplaats tijdens de Tweede Wereldoorlog.

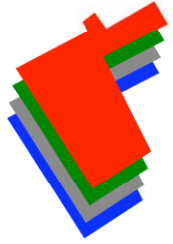

Bron : commons.wikimedia.org

In de loop van de 20ste eeuw, vooral vanaf de jaren 1960-1970 slaat de bouwwoede toe. Op de markt worden een aantal historische panden afgebroken, en verschillende nieuwbouwprojecten doorbreken het straatbeeld en brengen een schaalvergroting teweeg. Op 28 april 1995 werd een nieuwe kiosk op de bunker ingehuldigd.

2. VISIEVORMING

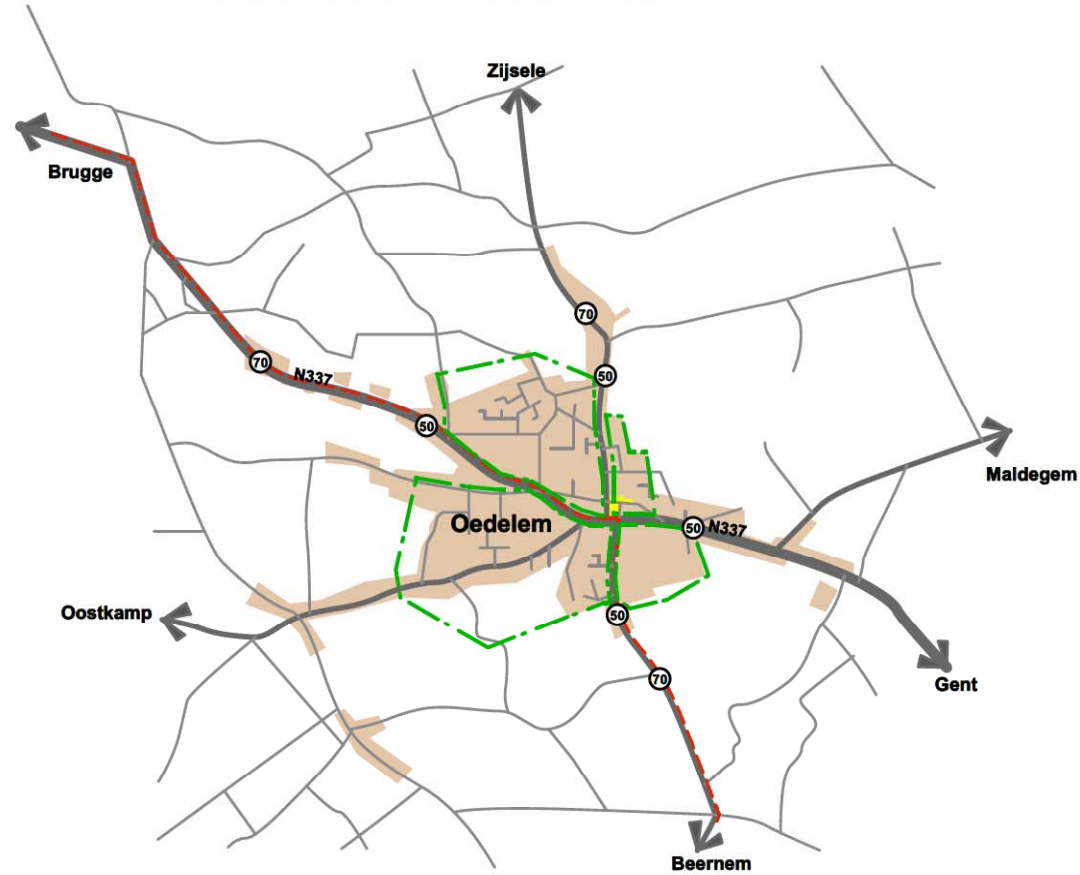

2. VISIEVORMING

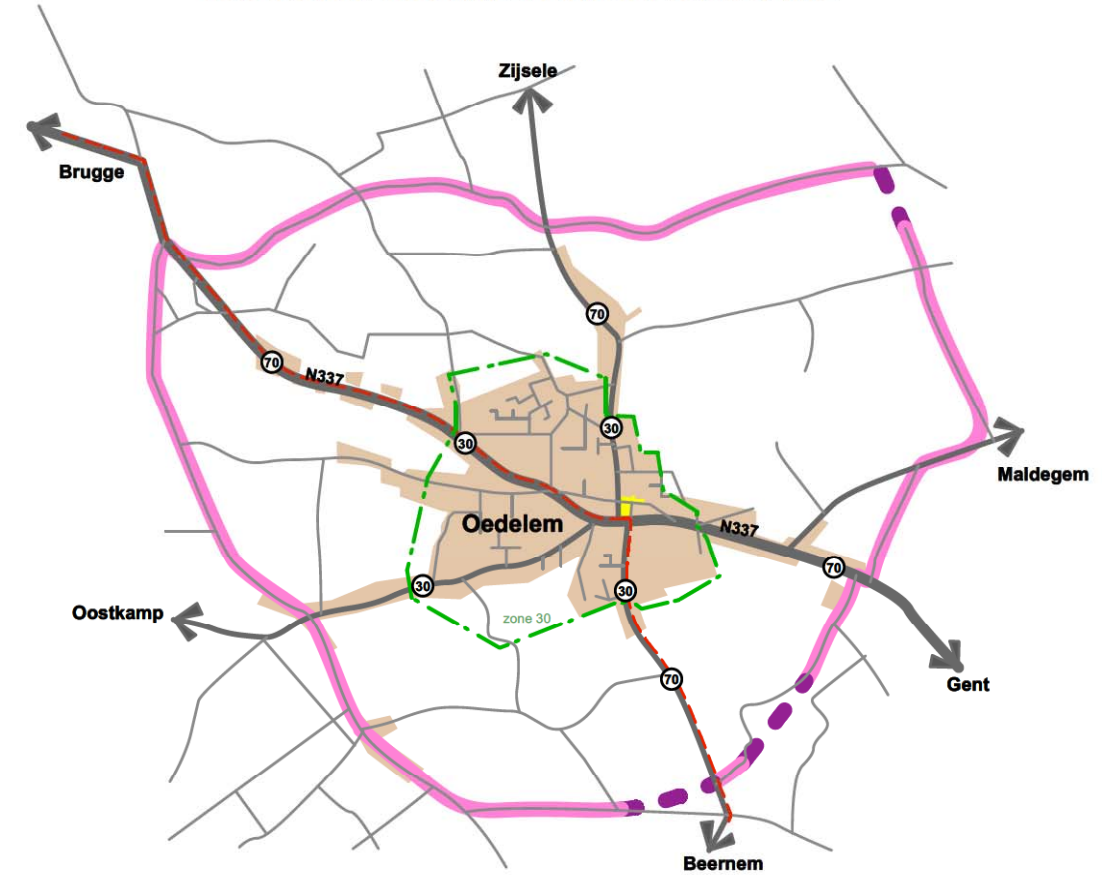
2.1 het verkeer

2.1.1 de verkeerssituatie macro

BESTAANDE VERKEERSSITUATIE

VOORSTEL NIEUWE VERKEERSSITUATIE

De jarenlange zware doortocht doorheen het dorpscentrum is voor de Oedelemaar een gevaar en vervuiling (lawaai, geurhinder...) van elke dag. Dit ombuigen tot een waardevol gezellig dorp met een ode aan de trage bewegingen kan voornamelijk gebeuren door het gevaar van het doorgaand verkeer zoveel mogelijk buiten het dorp te houden.

Mits aanpassingen, door het door- of rechtekken en het verbreden van bepaalde landbouw- en/of verbindingswegen, kan het kruispunt, dat verkeerstechnisch het dorpscentrum van Oedelem geworden is; terug een rustiger, lokaal verkeersnet worden.

Bij elk evenement op de markt wordt het nu, -weliswaar in mindere mate-, reeds toegepast.

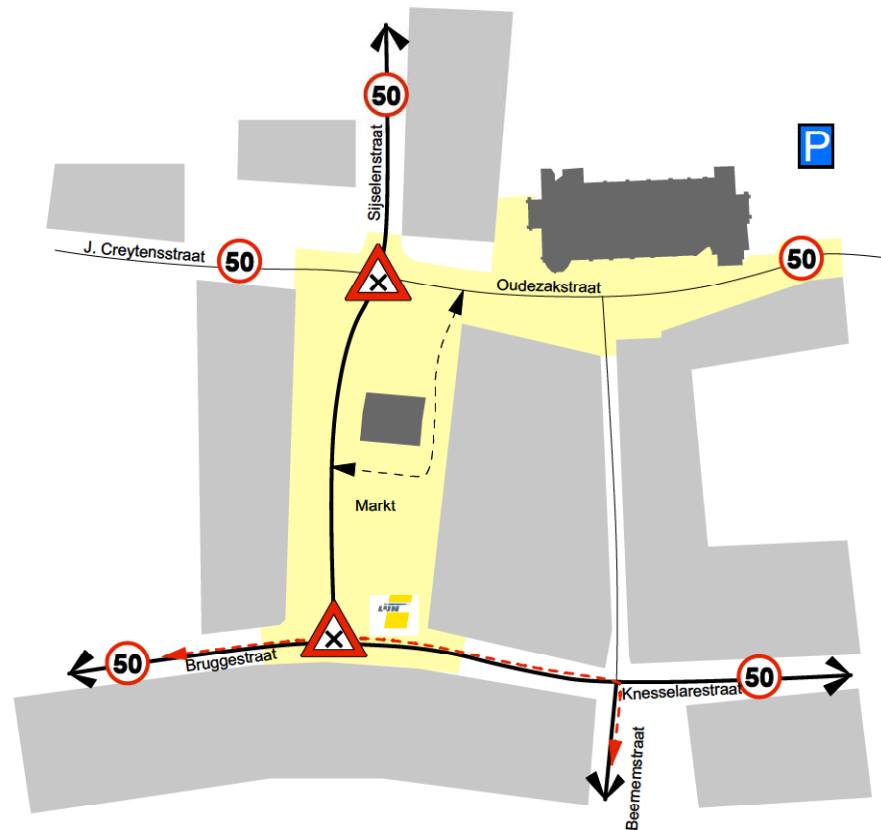
- Projectgebied
  - Verbindingswegen
  - Lokale wegen
  - Buslijn 63 Brugge - Beernem - Knesselaere
  - Zone 30
  - woongebied
- Voorstel ring-route voor zwaar verkeer
- - via bestaande wegenis
  - - via nieuw aan te leggen wegenis

2.1.2 de verkeerssituatie micro

BESTAANDE VERKEERSSITUATIE

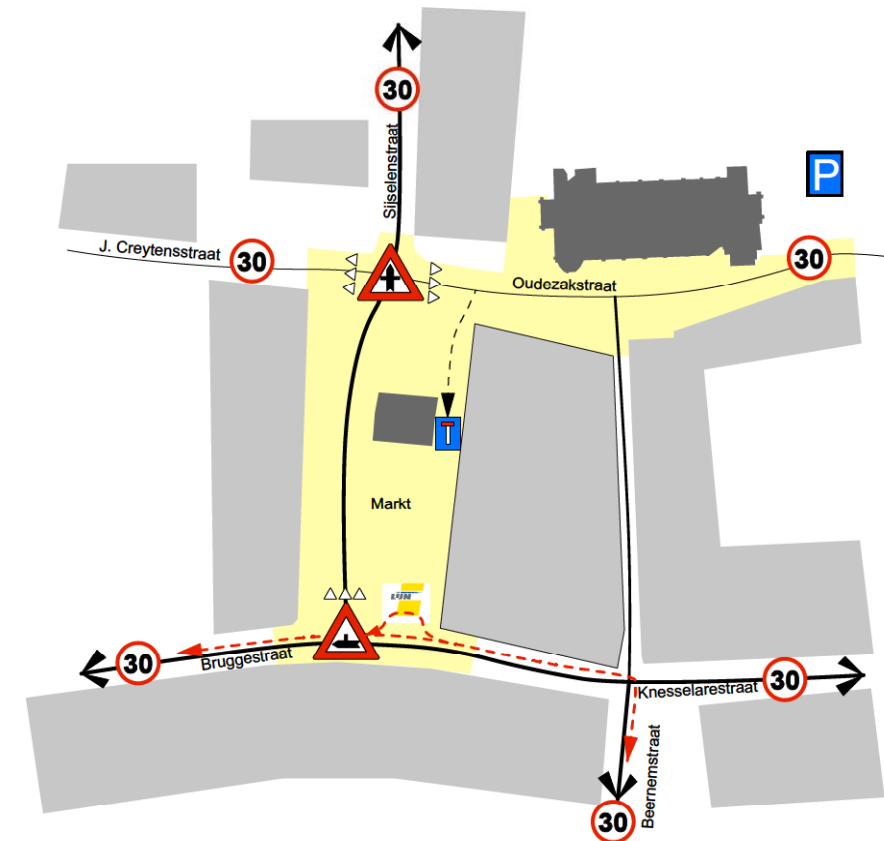

De markt en de aangrenzende straten hebben een snelheidsbeperking van 50km/uur.
 Huidige inrichting i.f.v. mechanisch verkeer.
 Frequente passage van zwaar mechanisch verkeer (vrachtwagens, tractoren, bus).
 Onveilige en onpraktische stopplaats voor de Lijnbus.
 Smalle voetpaden.

2 gevaarlijke kruispunten

- Het kruispunt Markt-Sijselestraat waar nu voorrang van rechts geldt.
- Het kruispunt Markt-Bruggestraat heeft een omgekeerde driehoek (stoppen, en indien nodig voorrang geven) voor wie van de Markt komt.

VOORSTEL NIEUWE VERKEERSSITUATIE

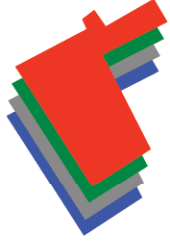

Invoeren van een zone 30 op de volledige markt, en de aanzet van de aangrenzende straten.
 Huidige inrichting i.f.v. mechanisch verkeer en de zwakke weggebruikers.
 Passage van zwaar mechanisch verkeer (vrachtwagens, tractoren) zoveel mogelijk rondom het centrum leiden.
 Vrijliggende stopplaats voorzien voor de Lijnbus.
 Verbreden van enkele voetpaden.

2 gevaarlijke kruispunten

- De as Sijselestraat - Markt inrichten als een voorangsweg t.o.v de Creytenstraat - Oude Zakstraat.
- De bruggestraat als voorangsweg inrichten t.o.v. de Markt. Verkeer die van de markt komt dient verplicht te stoppen.

Het straatje ten oosten van het schepenhuis enkel toegankelijk maken voor plaatselijk verkeer vanaf de Oude Zakstraat. Dit straatje wordt een doodlopende weg.

2. VISIEVORMING

2.2 filosofie

De verderzetting van het **palimpsest** van **Ode-lem**.

Wie de perkamentrol, -die herhaaldelijk werd herbeschreven-, aandachtig bekijkt, ontdekt er nog de sporen van vroegere verhalen en geschriften.

De onbebouwde plaats (Ode-lem) die uitgegroeid is als het dorp Oedelem, wordt vandaag opnieuw herschreven.

Quo vadis ...

Een zienswijze voor de dorpskern van morgen.

Naast

- de doordachte **herontsluiting** van het verkeer
- de eenvoudige **heraanleg** van de pleinverharding
- de toekomstgerichte **vernieuwing** van het straatmeubilair en verlichting
- de frisse **omkadering** van de pleinen door een groene wand van bomen en hagen

is er het centrale pleingedeelte die de grootste impact betekent op het omschreven terrein.

Het is er -de even brede zone-, als het midden gelegen Schepenhuis, die vanaf de bestaande bushalte tot en met de bestaande tuin, -met het Schepenhuis en bunker middenin-, uitgewerkt wordt. Als een verhaal over **tijd en ruimte**.

We beschouwen deze ruimte als een denkbeeldige **container**, een doos waarin het verhaal van Oedelem in vevat zit.

Het verleden en heden wordt, zowel historisch, sociaal, symbolisch als functioneel; bedacht en in verbinding met elkaar gebracht.

Binnen en buiten, boven en onder, in en uit, hier en daar... zijn o.a. toepasselijke, **ruimtelijke begrippen**.

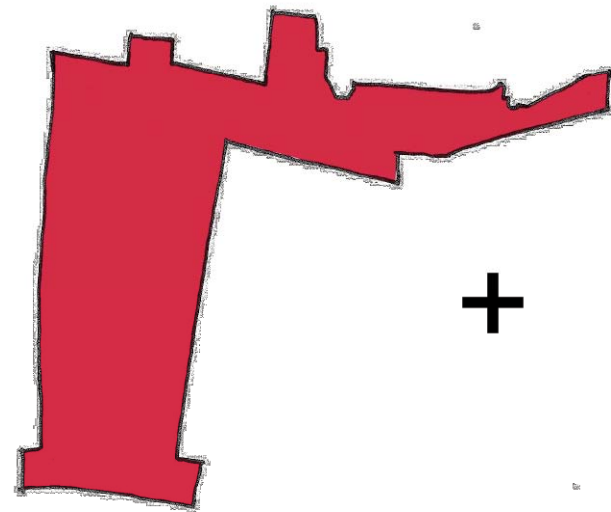
De activiteiten in de baksteenproductie en melkproductie bloeiden er welig. Het verdriet en de vreugde van oorlog en vrede tekenden ook het dorp en zijn toepasselijke **sociale, politiek-economisch** maar ook **symbolische begrippen**.

Hier wordt het **plaatsbesef**, het **inhoudelijke**, het **wisselend gezichtsveld** (cfr. Gordon Cullen) uitdrukkelijk onderzocht en herdacht.

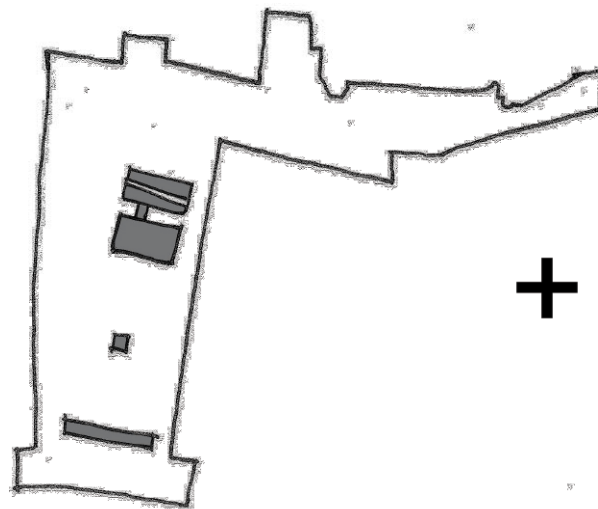
2.3 de optelsom

EEN ROOD TAPIJT

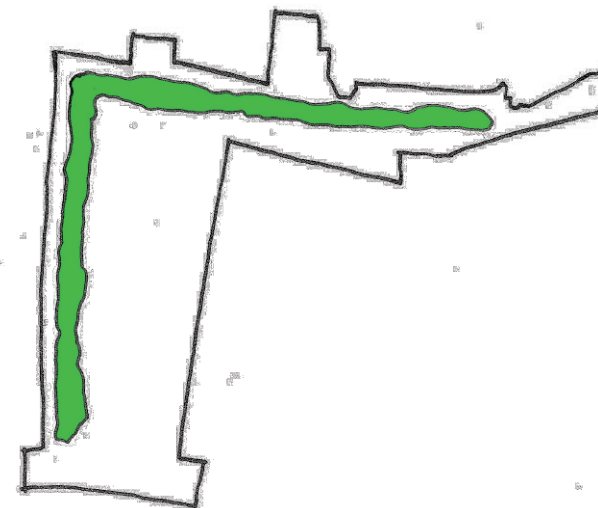
RECUPERATIE DUURZAME VERHARDING
BINDING TUSSEN BESTAANDE BEBOUWING
BINDING MET DE GESCHIEDENIS

GEÏNTEGREERDE OPLOSSING

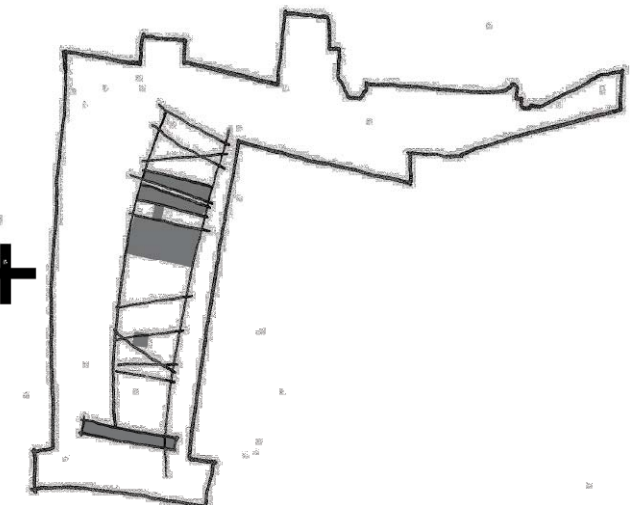
ARCHITECTURALE INGROPEN INGEVEN DOOR :
FUNCTIONELE EISEN
HISTORISCH ERFGOED HERWAARDEREN
OPWAARDEREN PLEIN

DE GROENE WANDEN

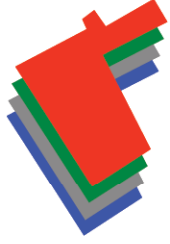

CORRECTIE VAN VERHAKKELDE WANDEN
INBRENGEN VAN LEVENDE ELEMENTEN

DE CONTAINERGEDACHTE

IDENTITEIT VERLENEN
DE GESCHIEDENIS BLOOTLEGGEN

2. VISIEVORMING

2.4 de leidraad

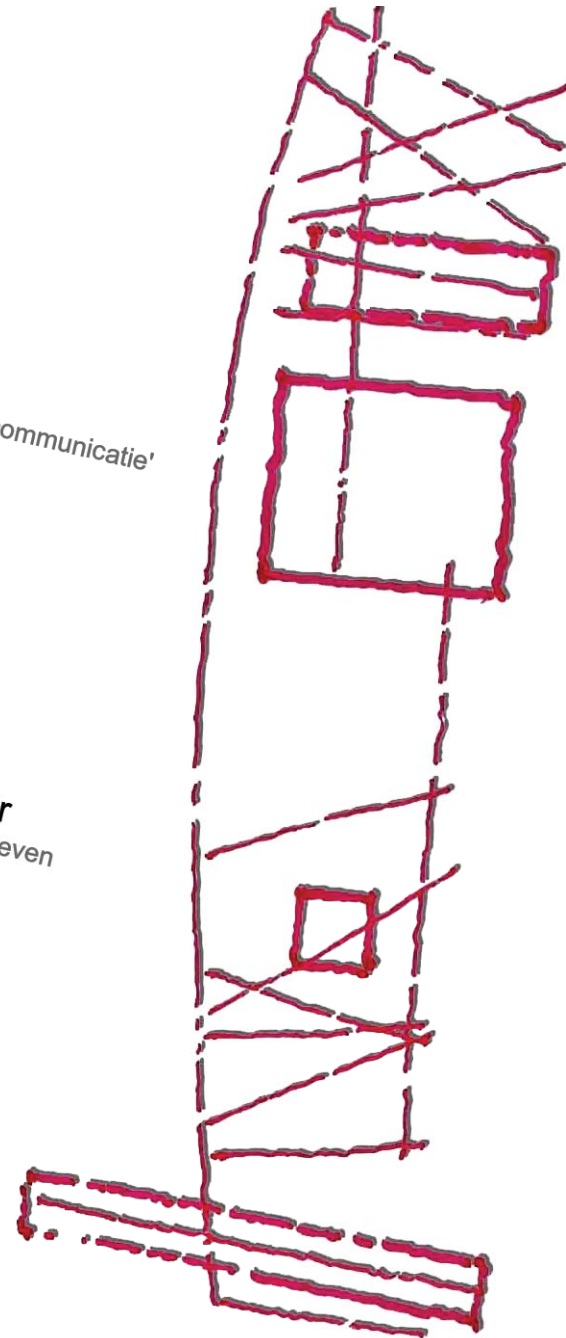
De altijd groene tuin
'De tuin van de vrede'

Het onthaalpaviljoen
'Het verwelkomend verlangen'

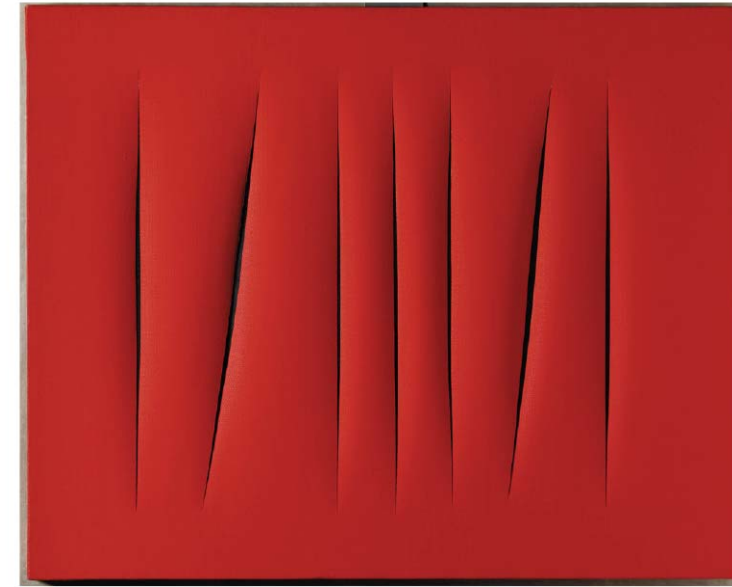
Het schepenhuys
'Huis van geschiedenis, kunst en communicatie'

De "vrijgekomen" bunker
'Shelter van angst en verdriet omgeven door een krater van water'

De inkompoort
'Poort van de blijde intrede'

Een optelsom van velerlei factoren, gebaseerd op bovenvermelde begrippen "**hervormen**" het plein. Waarbij :

- De schilderijen van L. Fontana een perfecte egaliteit van oppervlak en kleur hebben, doch doorkerft wordt, zoals het oorlogsgeweld eenzelfde **snijlijnen** of **barsten, breuken** vertonen in het **oorlogslandschap**. De huidige helling van het terrein blijft behouden en enkele niveauverschillen als snijlijnen of breuken in de verharding met muren, treden, banken of hagen worden bedacht.

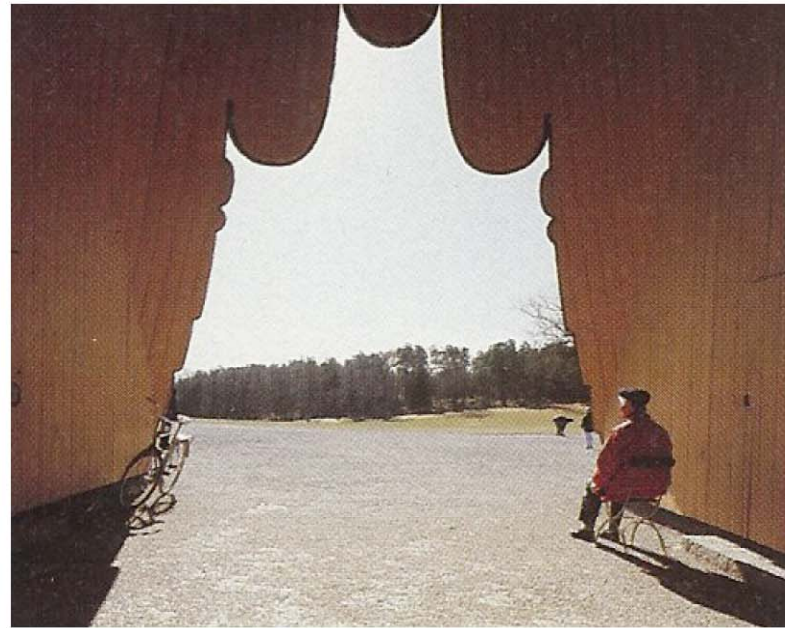
De "container" als centraal gegeven op het Oedelems dorpsplein houdt een **authentiek** verhaal in.

- De getuigenis van het oorlogsgeweld, hier de **bunker**, wordt terug blootgelegd en los gelaten en in de "neutrale waterkrater" geplaatst. Zoals de uitgehouwen tempels in Centraal-Azië en Noord-Afrika los komen te staan tegenover de natuurlijke tufsteenheuvels.

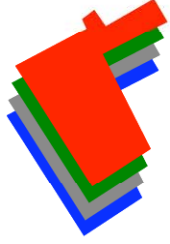
- Het Schepenhuis, als cultuurhuis en museum, een ontvankelijk, verwelkomend huis wordt en in een transparant, glazen- en metaalgebouw de toegang laat zien. Voorbij de ontvangstruimte wordt de verbinding tussen paviljoen en Schepenhuis, een corridor over de vreedevolle waterspiegel.

- De inkompoort symbolisch "de poort van de blijde intrede" wordt en tevens de mogelijkheid biedt als shelter voor de buswachtplaats, de fietsen of als periodiek podium opgesteld kan worden.

- De schepentuin, de tuin van de vrede wordt, met snijlijnen van groenblijvende hagen en/of golvende geurende planten. Tussen het groen is het een aangenaam en rustig verpozen.

2. VISIEVORMING

2.5 architectuur

ARCHITECTURALE INGREPEN

ambitie/doelstelling

De noodzaak om plaatselijk een aantal architecturale elementen in te voegen, is ontstaan vanuit de behoefte om op verschillende betekenisniveaus een antwoord te bieden. Er zijn enerzijds duidelijk functionele eisen. Er is echter ook de vraag naar het herwaarderen van het historisch erfgoed en naar het opwaarderen van het dorpscentrum.

vormgeving

Tegenover de historische elementen (Schepenhuis, kerk) wordt een tijdloze geometrische vormgeving geplaatst. In vorm contrasteren de nieuwe architecturale ingrepen sterk met de reeds aanwezige gebouwen. Het historische Schepenhuis en de nieuwe gebouwen staan in hun eigenheid tegenover elkaar. In contrast versterken ze elkaar en vormen ze samen het nieuwe centrum van Oedelem.

materialisatie

Waar het Schepenhuis een duidelijk teken is van zijn tijd, poogt de architectuur van 'de luifel' en 'het paviljoen' eerder tijdloos te zijn. In een tijdloze vormgeving werd echter gezocht naar een expressie van tijd door het materiaalgebruik. Beide gebouwen worden bedacht in cortenstaal of ook weervast staal genoemd. Het materiaal is een metaallegering, bestaande uit ijzer met de toevoegingen: koper, fosfor, silicium, nikkel en chroom. De sterkte is vergelijkbaar met die van andere gelegerde staalsoorten zoals roestvrij staal. Het uiterlijk vertoont de typische bruine roestkleur. De roestkleurige en zeer dichte oxidehuid beschermt het dieperliggende materiaal af van zuurstof, waardoor de oxidatie sterk vertraagt en het niet nodig is om het materiaal te schilderen.

'de luifel'

'De luifel' is bedacht als een infrastructureel gebouw dat de openbare ruimte vorm geeft en structureert. Het biedt in de eerste plaats beschutting aan de zwakke weggebruiker waardoor deze de aandacht krijgt die hij verdient. 'De luifel' is ook een organisator van de verschillende verkeersstromen (autoverkeer, busverkeer, fietsers, voetgangers). Het vormt de overgang tussen de dynamische bewegingen langs de drukke Knesselarestraat en de statische bewegingen op het plein. Het vormt een letterlijke poort waardoor enkel traag gemotoriseerd verkeer en zwakke weggebruikers gaan. Zwaar gemotoriseerd verkeer wordt niet toegelaten op het centrumplein. De hoogte van deze poort is echter afgestemd op de eisen van de brandweer. De poortfunctie die 'de luifel' voor het verkeer heeft, verleent tegelijk identiteit aan Oedelem. Het creëert een plaats waar een wisselwerking kan ontstaan tussen de verschillende gebruikers van de openbare ruimte. Zo kunnen de activiteiten van de huidige kiosk ook onder de luifel plaatsvinden door het tijdelijk verplaatsen van de fietsenstallingen. Voor de gebruikers van het plein wordt deze constructie een vierde pleinwand. Er ontstaat een ontubbeling van de bestaande pleinwand aan de overkant van de Knesselarestraat waartussen het verkeer passeert. De opvatting van het paviljoen als skeletstructuur maakt dat de nieuwe pleinwand tegelijk omsluitend als transparant is voor de openbare ruimte. Het gebouw is in essentie een organisator van bewegingen. Door de combinatie van zijn functionele soberheid en subtiele materialenkeuze ontstaat echter een soort poëzie.

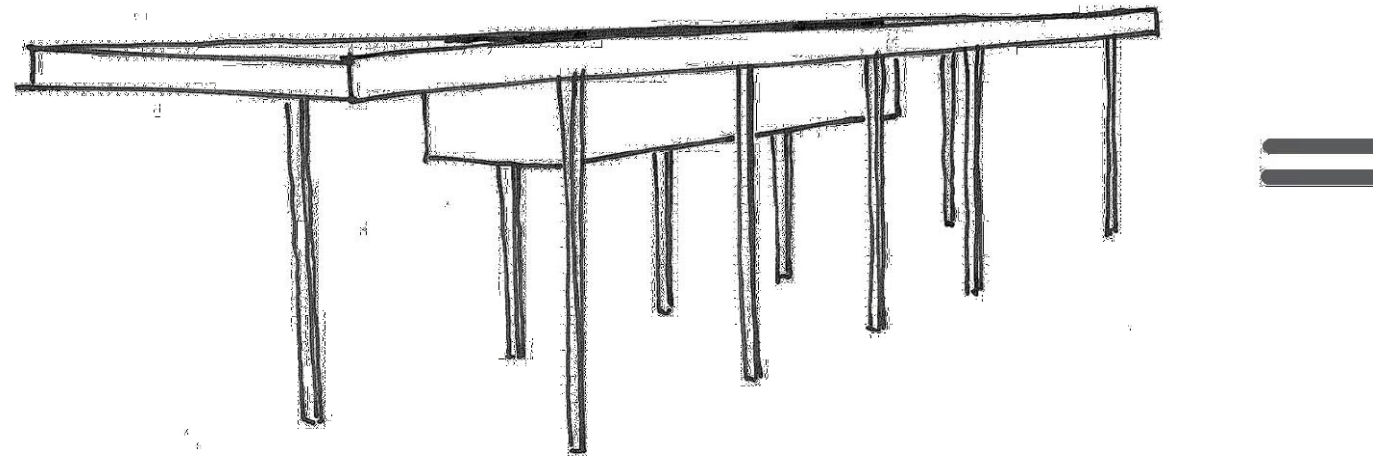
inplanting

Door de specifieke plaats van dit gebouw ontstaat een duidelijke afgebakende plek. Een centrumplaats met een begin en einde waar Oedelem nood aan heeft. Je komt erop toe of je treedt eruit. Er ontstaat een menging van het gebeuren op en langs de straat en het gebeuren op het plein. Het gebouw wordt op zodanige manier ingeplant dat het ook structurerend werkt voor het plein en de omgeving. De verdraaiing in plan - die eigenlijk een verlenging van de straatwand van de Knesselarestraat is - laat toe een stopplaats voor de bus naast de openbare weg te maken. Aan de overkant van de weg wordt het realiseren van een verbrede voetgangerszone mogelijk. Voor het verkeer komende van het plein zorgt de verdraaiing in plan voor een groter overzicht en bijgevolg meer verkeersveiligheid. Op die manier wordt een duidelijk antwoord geboden aan een aantal functionele eisen (bushalte, fietsenstallingen, zitplaats voetgangers, podiumfunctie). Door inplanting, vormgeving en materiaalgebruik zal het paviljoen echter ook de openbare ruimte structureren, vormgeven en betekenis geven.

'het paviljoen'

Voor de toekomstige uitbreiding van het Schepenhuis kiezen we ervoor om dit mooie historische gebouw een alzijdigheid te geven. Door de aangebouwde delen af te breken wordt de karaktervolle achtergevel vrijgemaakt. Een nieuw paviljoen wordt los geplaatst van het Schepenhuis. In dit paviljoen kan de toeristische dienst en sanitaire voorziening ondergebracht worden. Door 'het paviljoen' wordt het Schepenhuis ontsloten, waardoor een toegang voor mindervaliden gerealiseerd wordt. De keuze van programma, en hieraan verbonden de omvang van dit paviljoen, dient in nauw overleg met het bestuur en alle betrokken partijen concreter uitgewerkt te worden. Het gebouw wordt opgesplitst in een binnengedeelte met ontvangst en sanitair, en een buitengedeelte met fietsenberging. Dit deel sluit aan bij de tuin. Tussen beide delen loopt een strook water als een breuklijn die zich inschrijft in de containergedachte.

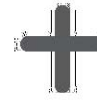
FUNCTIES

BUSHALTE

FIETSENSTALLING

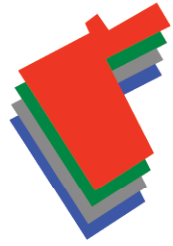
PODIUM

RUSTPLAATS

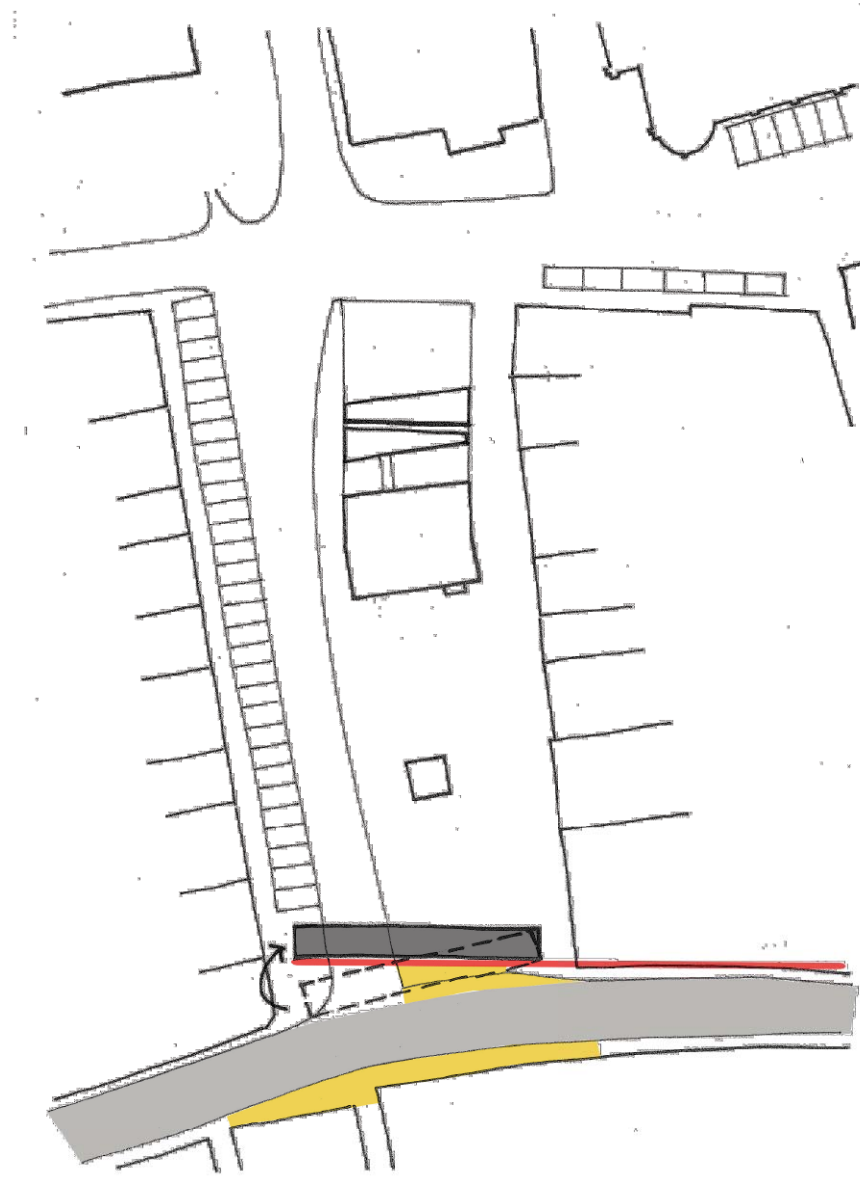
ONTMOETINGSRUIMTE

2. VISIEVORMING

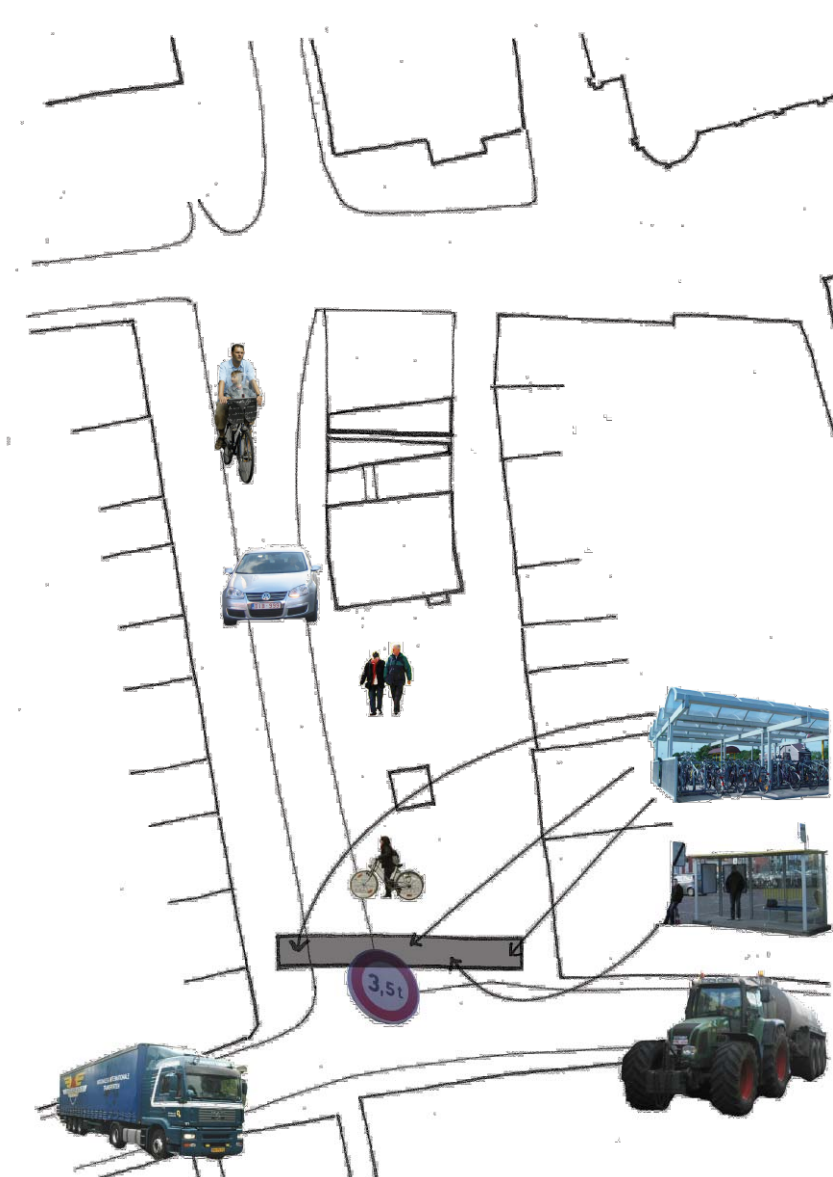
2.5 architectuur

LUIFEL - DYNAMISCH ELEMENT OP HET PLEIN

VERLENGEN STRAATWAND
ROTATIE
AFSTAPPLAATS VOOR BUS VANUIT BRUGGE
VERBREDEN VOETPAD

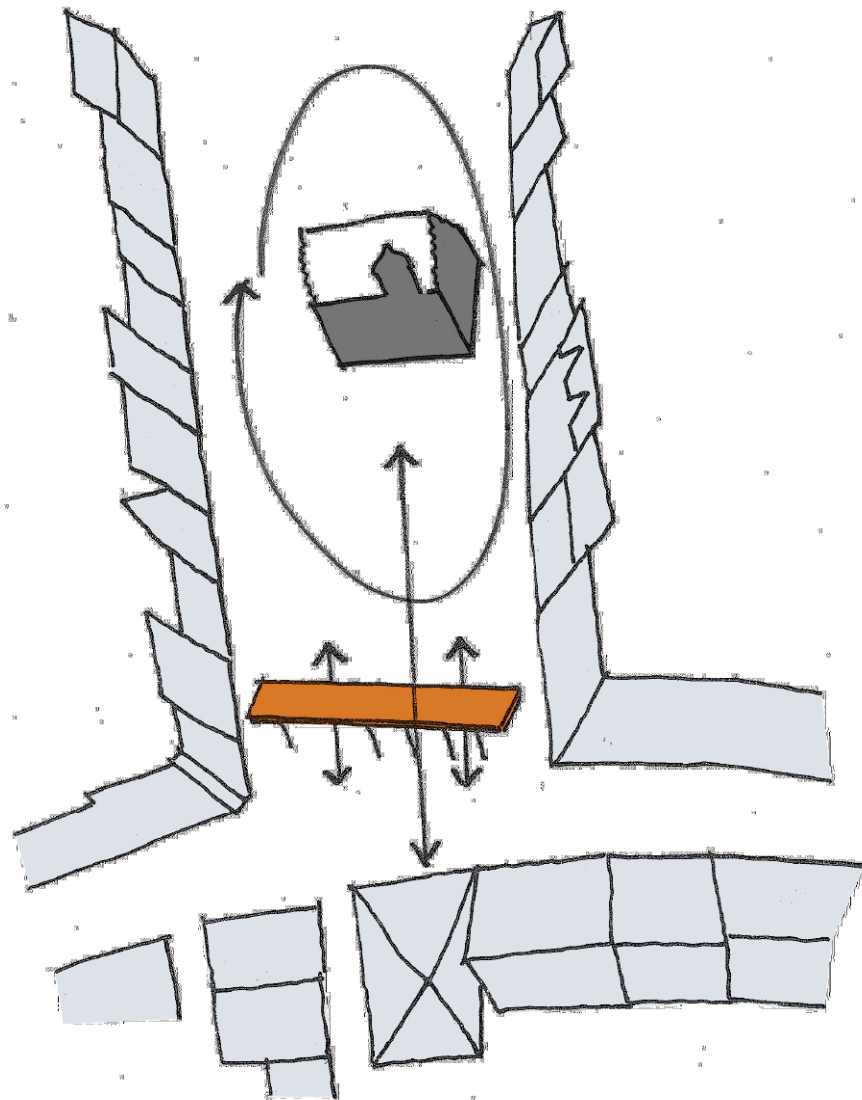
EEN INFRASTRUCTUREEL GEBOUW

ORGANISATOR VAN VERKEER

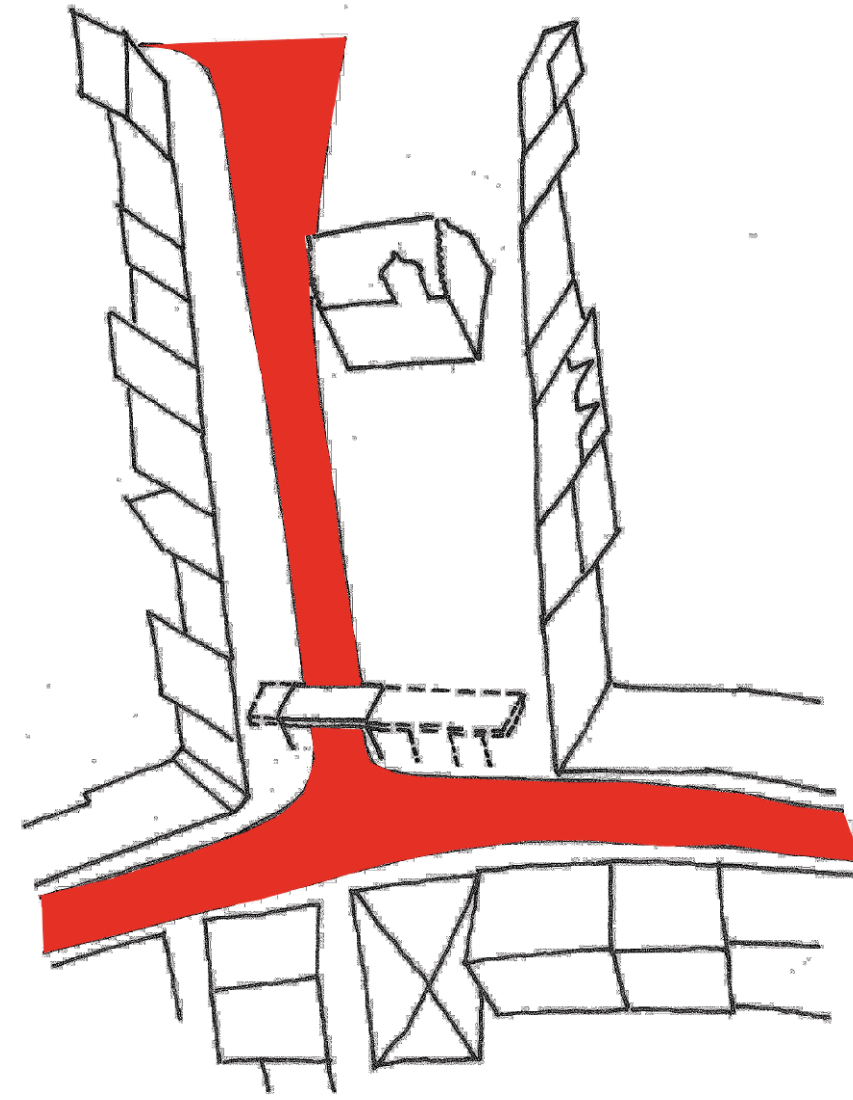

RUIMTELIJKE IMPACT

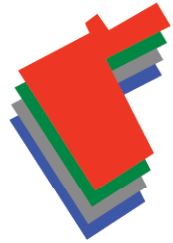

SKELETSTRUCTUUR
EEN TRANSPARANTE PLEINWAND
AFSLUITEN EN DOORLATEN

POORTGEBOUW

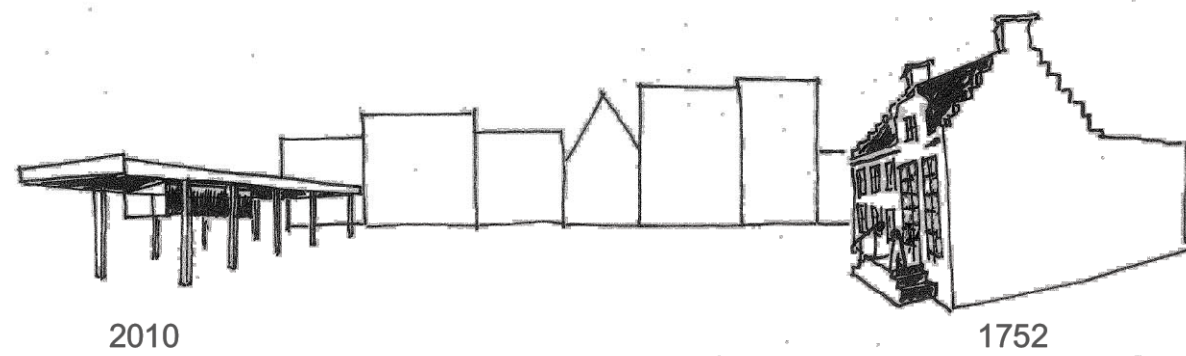
SNELHEID REMMEN
ZWAAR VERKEER WEREN
MAAR OOK :
IDENTITEIT VERLENEN
EEN HERKENBAAR CENTRUM

2. VISIEVORMING

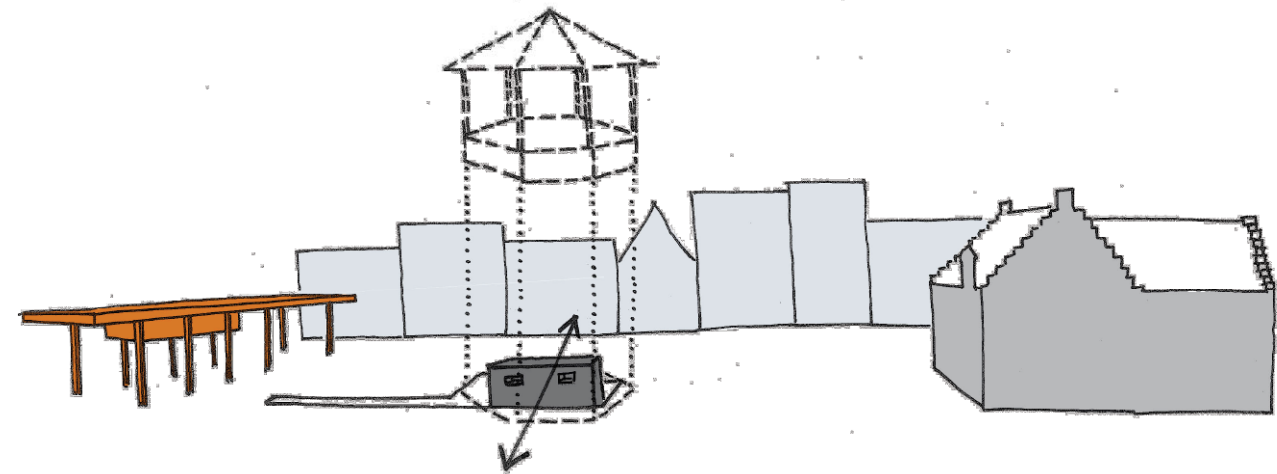
2.5 architectuur

MORFOLOGIE

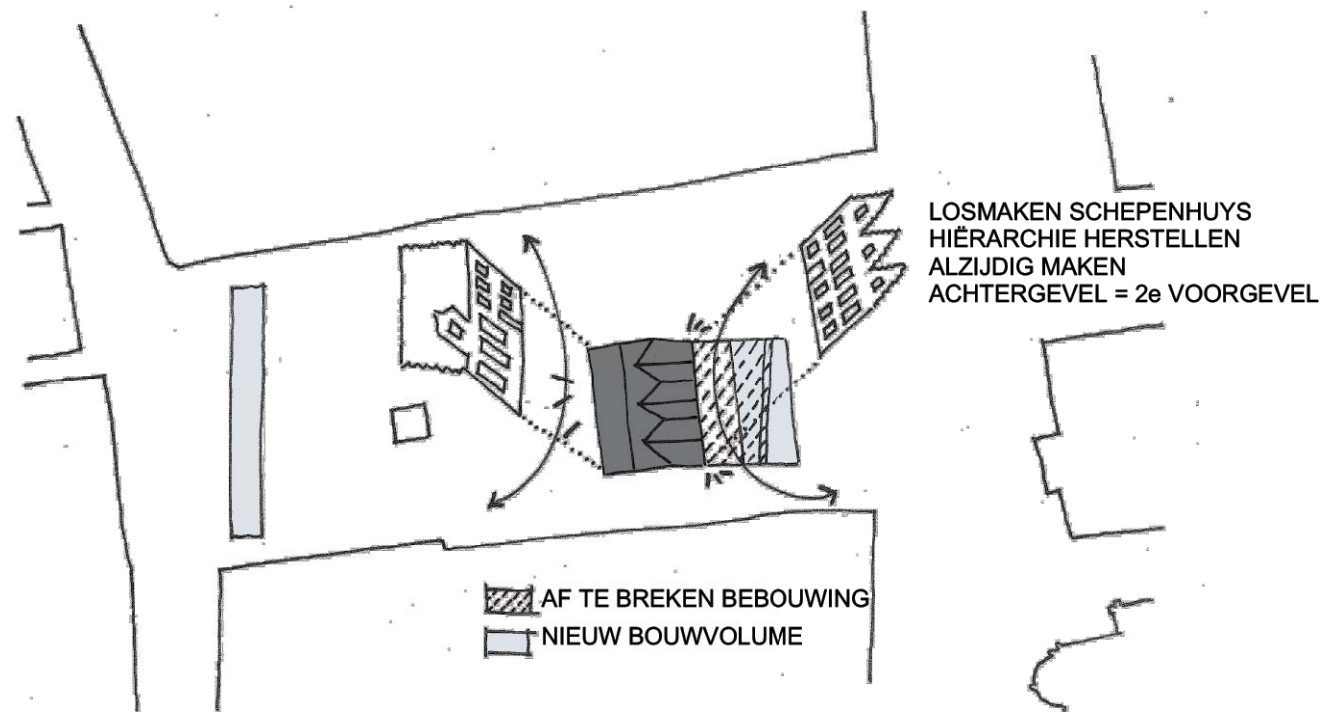
CONTRAST IN VORM
EXPRESSIE VAN TIJD - ELK EEN EIGENHEID
SAMEN EEN NIEUW CENTRUM

LUIFEL - BUNKER - PODIUM

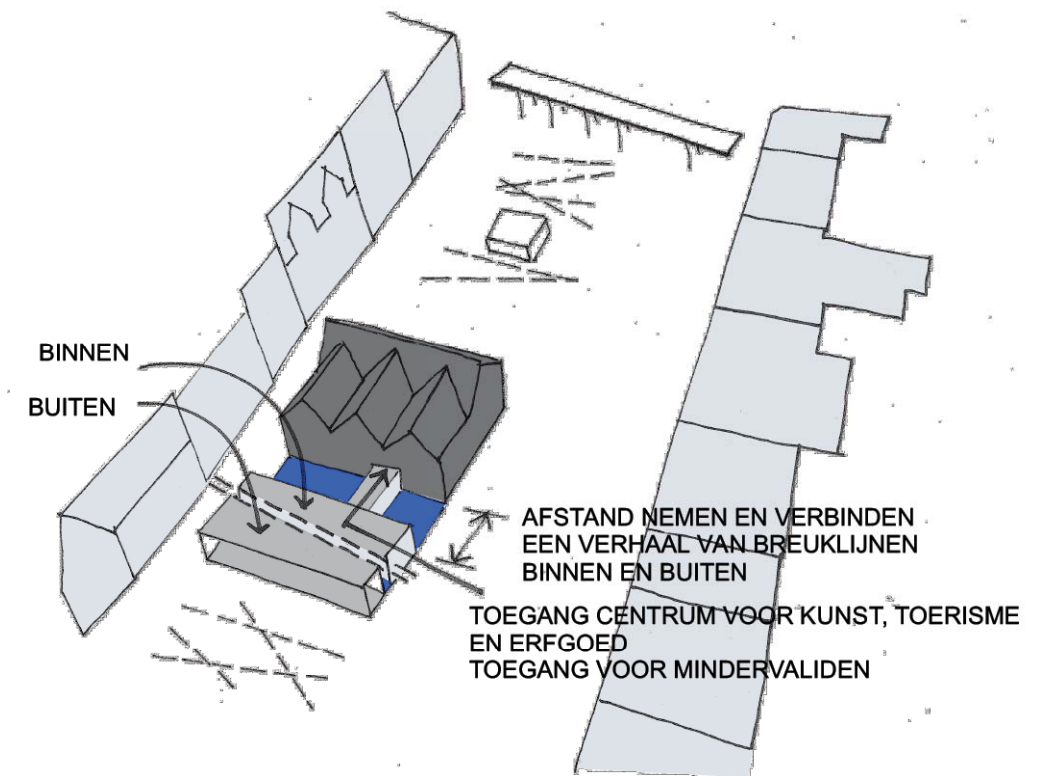

AFBRAAK KIOSK UIT 1997
OVERZICHT OP HET DORPSPLEIN
DE GESCHIEDENIS BLOOTGELEGD
PODIUMFUNCTIE ONDER LUIFEL MOGELIJK

SCHEPENHUYS IN HET CENTRUM

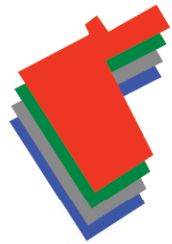

PRINCIPEVOORSTEL UITBREIDING SCHEPENHUYS

3. ONTWERP

3. ONTWERP

3.1 algemeen plan

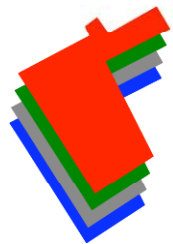
3.2 doorsneden

doorsnede A-A'
Schaal 1/500

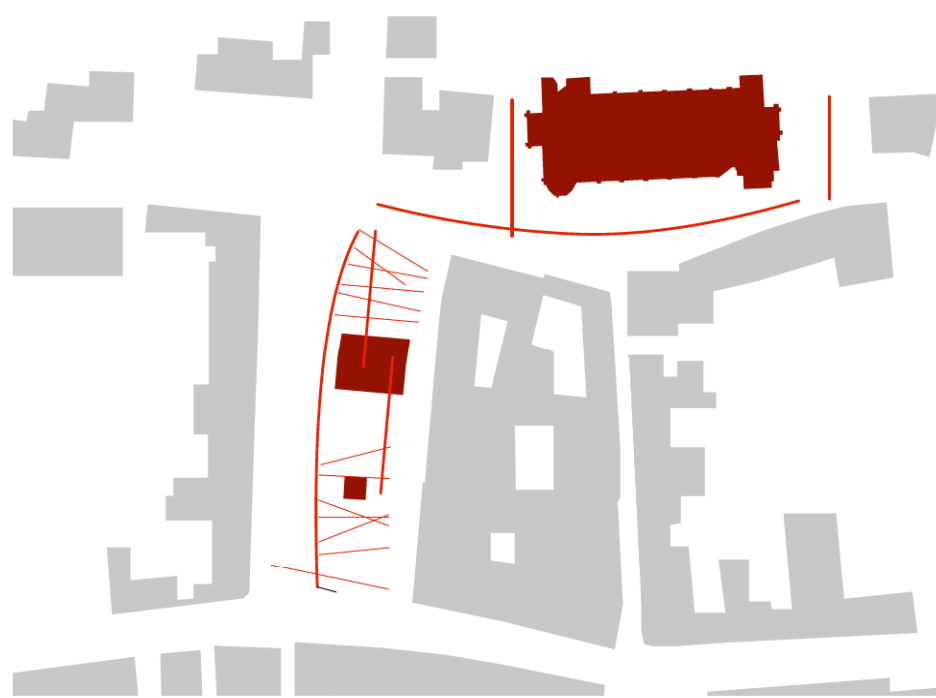
doorsnede B-B'
Schaal 1/500

3. ONTWERP

3.3 gelaagdheid

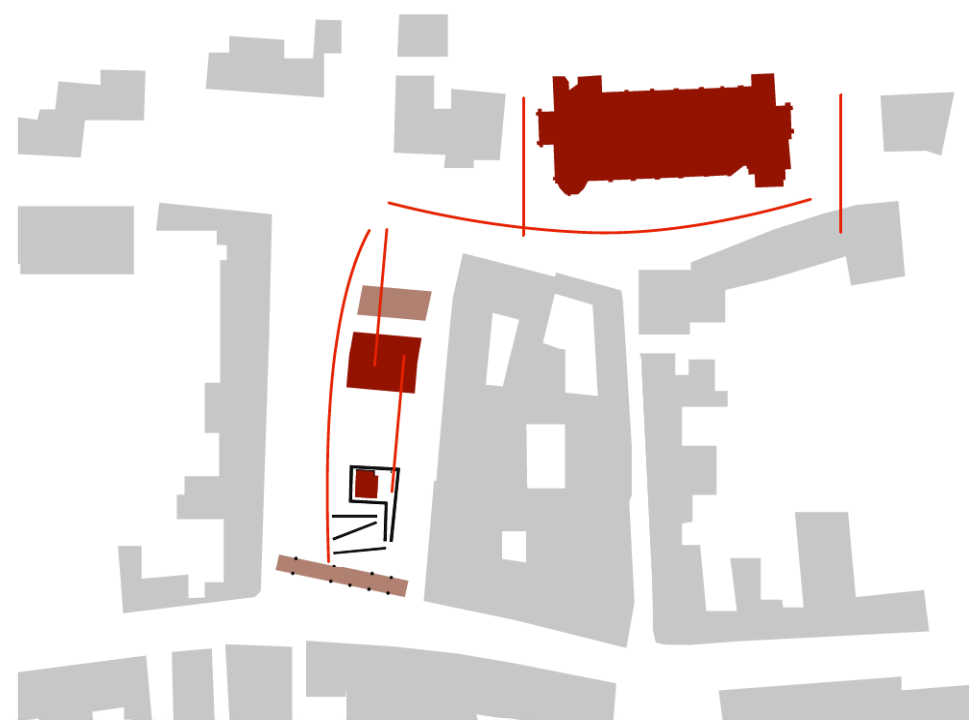
ASWERKING, ZICHT- EN RICHTLIJNEN

De wijsheid van een plein, het gemakkelijk overzien, een goede **oriëntatie**, zorgt voor een vlugge **herkenning** en grote **veiligheid**.

Aslijnen naar de hoofdtoegang van de kerk en achterliggende parking. Zichtlijnen op het Schepenhuis, aan de voor- en achterzijde. Dit zijn de zichtlijnen waar ons verhaal op geënt is.

GEBOUWEN EN RELIËF

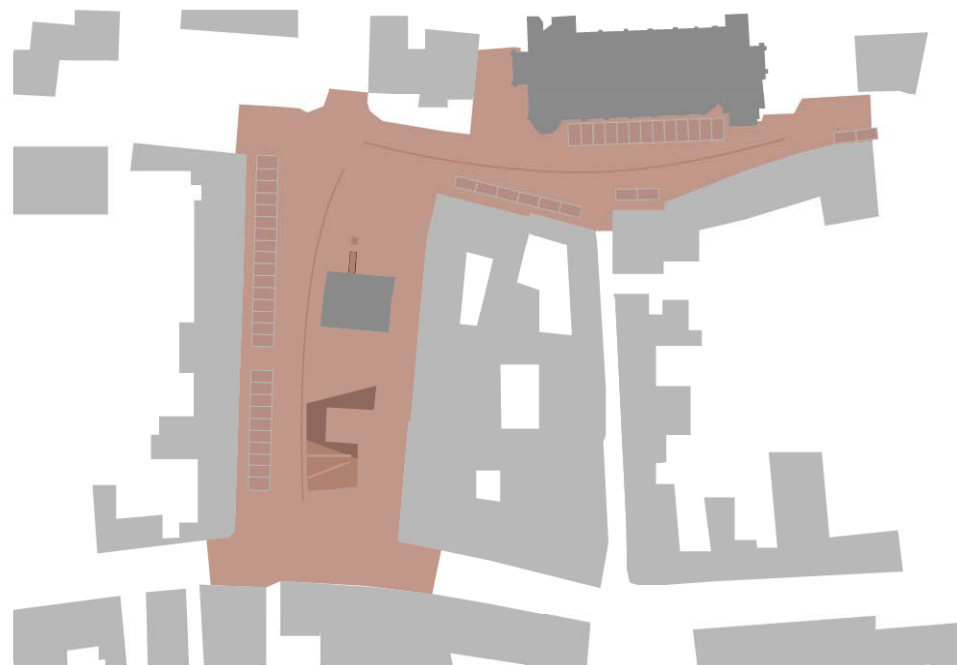

Naast de bestaande gemeenschappelijke gebouwen, de **kerk**, het **Schepenhuis**, de **bunker** wordt het plein "herzien" met transparante constructies als shelter of ontvangst. Het "binnentreden" onder van het poortgewelf, de **luifel** met overdekte ruimte voor buswachtplaats, fietsen en eventueel podium. Het bijgebouw, het **paviljoen** als ontvangstruimte, toiletten bij het Schepenhuis en in aansluiting met de Schepentuin een overdekte fiets- en rustruimte.

Rondom de bunker, ingesneden in het afhellend terrein is, zowel de keermuurwand als omgevend vlak, eveneens in baksteenklinker, uitgewerkt. Kopsgeplaatste stenen worden op onregelmatige wijze in reliëf uitgewerkt. Zowel de vlakken als keermuren zijn "uitstulpingen" waar moeilijk over te lopen valt; of waar water klotsend over de stenen vloeit (zodoende bekomt men een alternatief als veiligheidsmotief).

BAKSTEENKLINKER (VERHARDING)

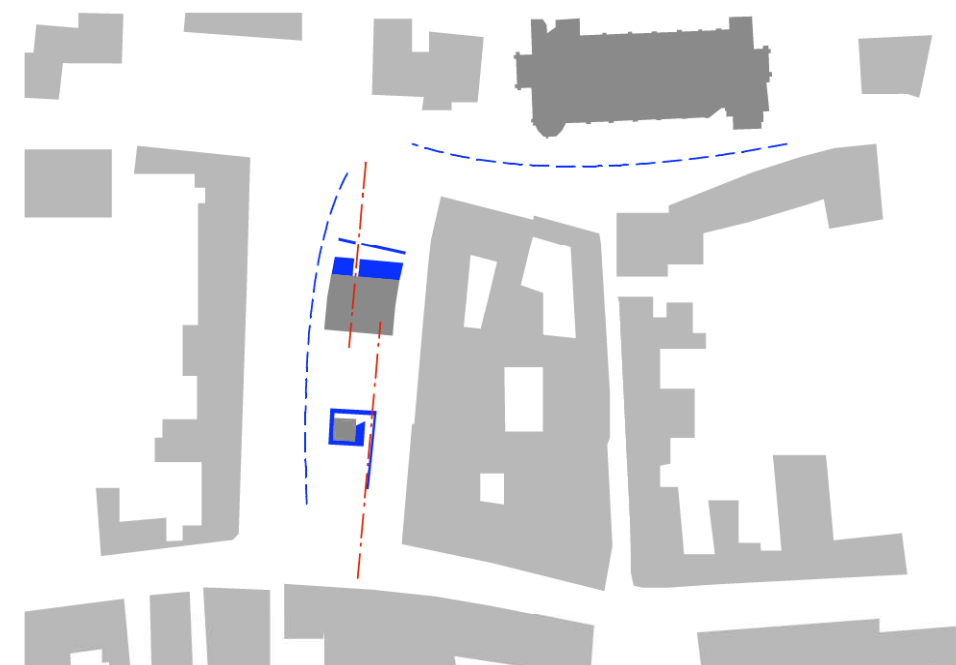

Naast de bestaande gemeenschappelijke gebouwen, de **kerk**, het **Schepenhuis**, de **bunker** - Aan de rand van Oedelemddorp zijn er heel wat kleiputten ontstaan door de winning voor de huizenbouw. **Harde doorbrande bakstenen** werden tevens gebruikt voor paden en koeren.

- Het baksteenklinkerplein refereert met zijn verharding naar dit materiaal. Zo willen we het ook behouden. De meeste stenen zijn recycleerbaar. Het volledige plein wordt met dit materiaal herlegd.

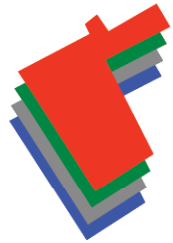
Een kwestie van **eigenheid**, **duurzaamheid** en **ecologie**.

VLOEIEND WATER

- De beeldspraak van water: helder, sprankelend, fris, zacht, enz...

- Als heerlijk en verwelkomend watervlak (info en inkom van het Schepenhuis) of als vloeiende watermuur (de **omlijning**, de **onderlijning** en **weerspiegeling** van de bunker). Dit brengt stemming in het beeld.

3. ONTWERP

3.3 gelaagdheid

LINDEN EN HULSTHAGEN (HET GROEN)

- **Streekeigen beplanting**, vertrekkende van wat er is. (De lindeboom op het pleintje, de hulsthaag die de grote tuin noordelijk van de marktplaats omlijnt).
- Dezelfde bomen en hagen worden als **“groene wand”** aangeplant en vormt zodoende een intens, groen plein (en verbergen minder fraaie volumes).

MEUBILAIR EN VERLICHTING

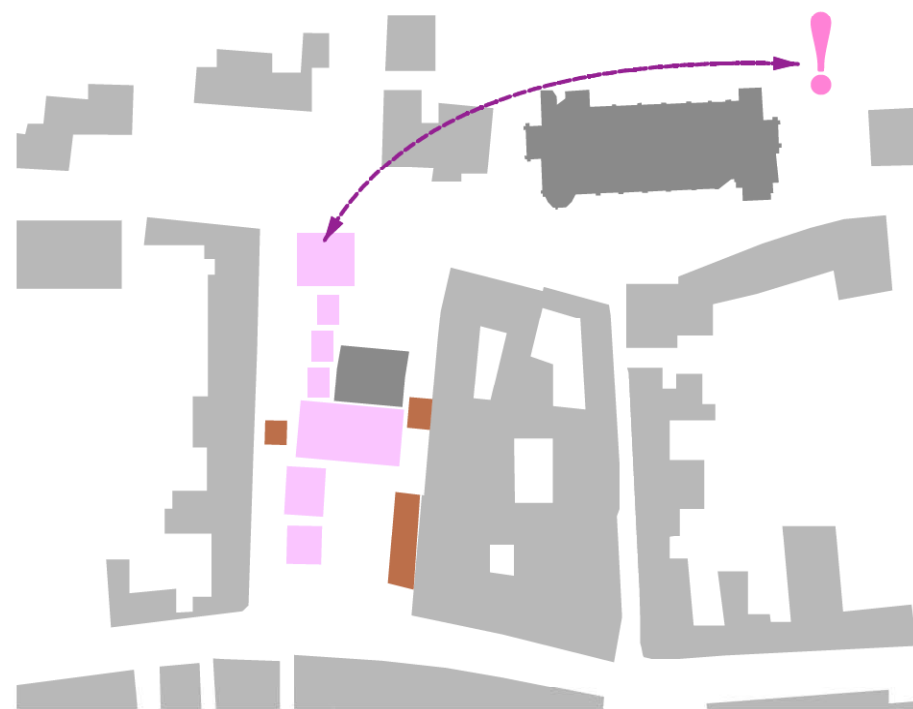
Meubilair:

- Straatmeubilair zoals banken en tafels, fietsenstalling, vuilnisbakken, reling, bewegwijzering e.a. zorgen door kleur- en materiaalgebruik voor eenzelfde **vormtaal**.

Verlichting:

- De functionele verlichting wordt -waar mogelijk, opgehangen aan de gevels van de gebouwen.
- De sfeerverlichting, zowel het aanlichten van de kerk als Schepenhuis, worden van buitenaf verlicht.
- De bunker wordt verlicht van binnenuit om via de openingen licht naar buiten te brengen.
- De luifel en het paviljoen worden vooral naar beneden toe verlicht.
- De spiegelvijver krijgt een egale belichting over de ganse oppervlakte.

TERRASSEN EN EVENEMENTEN

De terrassen:

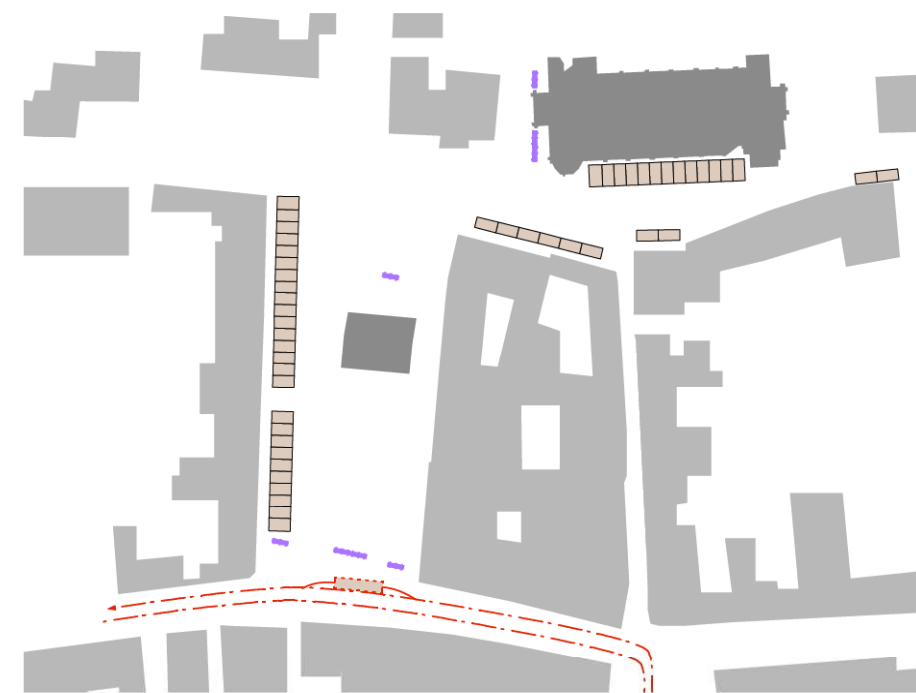
- De bestaande houten terrassen zullen dichtbij de horecahuizen geplaatst worden ($\pm$ 5m breedte).

De evenementen:

- De vraag kan gesteld worden in hoeverre het gehele **kermisgebouwen** kan uitgebouwd worden op de **grote parking achter de kerk**. Het marktplein kan zijn gewone doen volgen. De bereikbaarheid voor de brandweer is onveranderd. Het **parkeren zal tijdelijk aangepast worden**.

Zoniet kan de kermis door het verplaatsen van enkele kramen op de markt richting Sysselestraat eveneens doorgaan.

PARKEREN EN OPENBAAR VERVOER

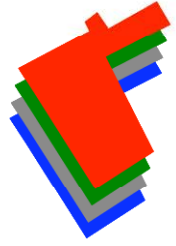

Parkeren:

- Haaks parkeren onder de bomen
  - Op het marktplein (26 eenheden).
  - Aan de kerk (13 eenheden).
- Langs parkeren bij de huizen in de Oudezakstraat (10 eenheden).
- Er is ruimschoots voldoende parkeerruimte achter de kerk.

Openbaar vervoer:

De bushaltes (Brugge-Maldegem) zijn op de spitsuren met dubbelwagenbussen. Daarom wordt de standplaats op de zijlijnen van de weg aangeduid. Verhoogde en verbrede voetpaden sluiten erop aan.

3. ONTWERP

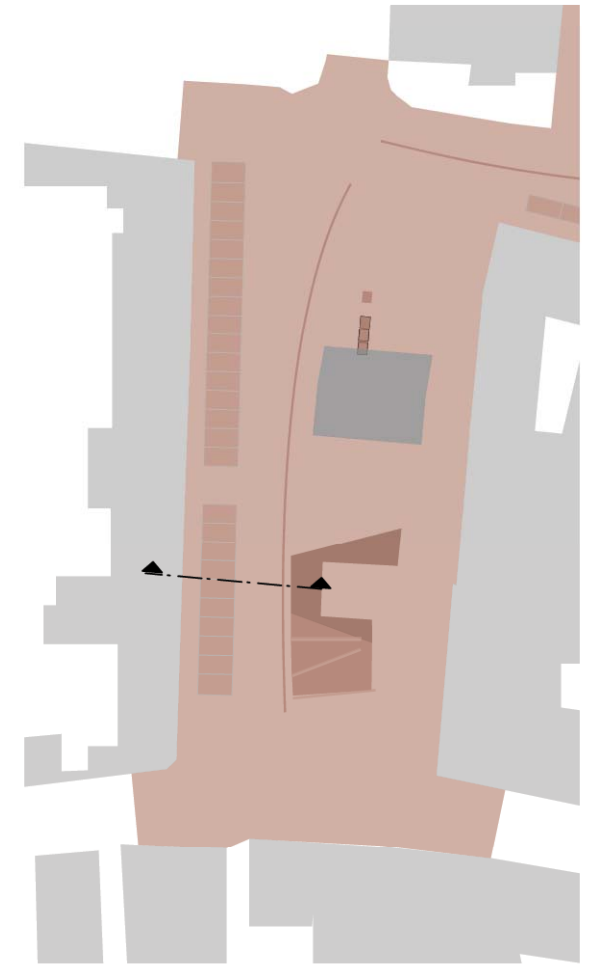
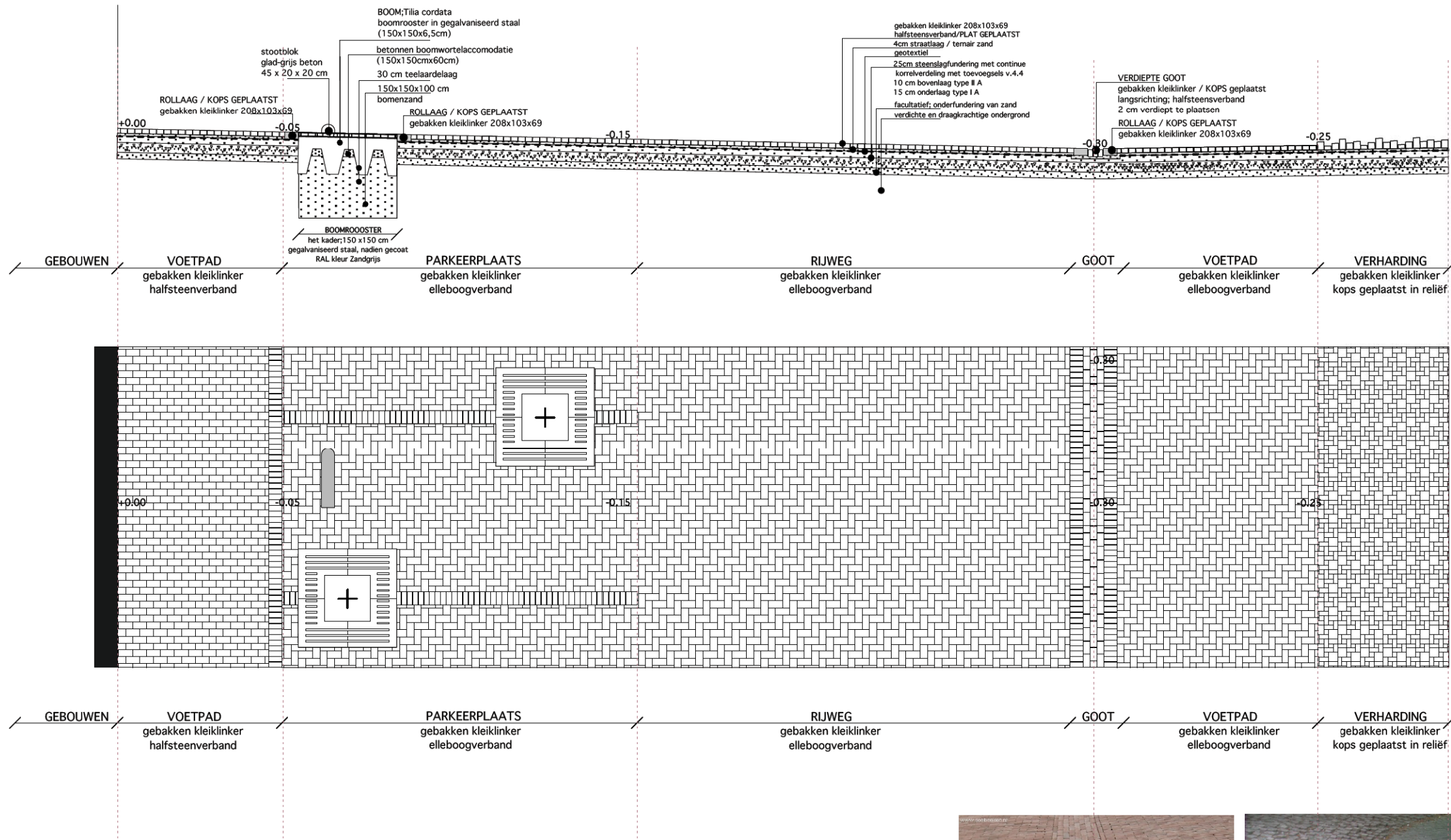
3.4 baksteenklinkers

Steenbakkerij ten oosten van Agra, Uttar Pradesh, India

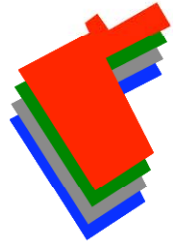
3.5 wegprofieling

principedetail straat- en pleinprofieling
Schaal 1/75

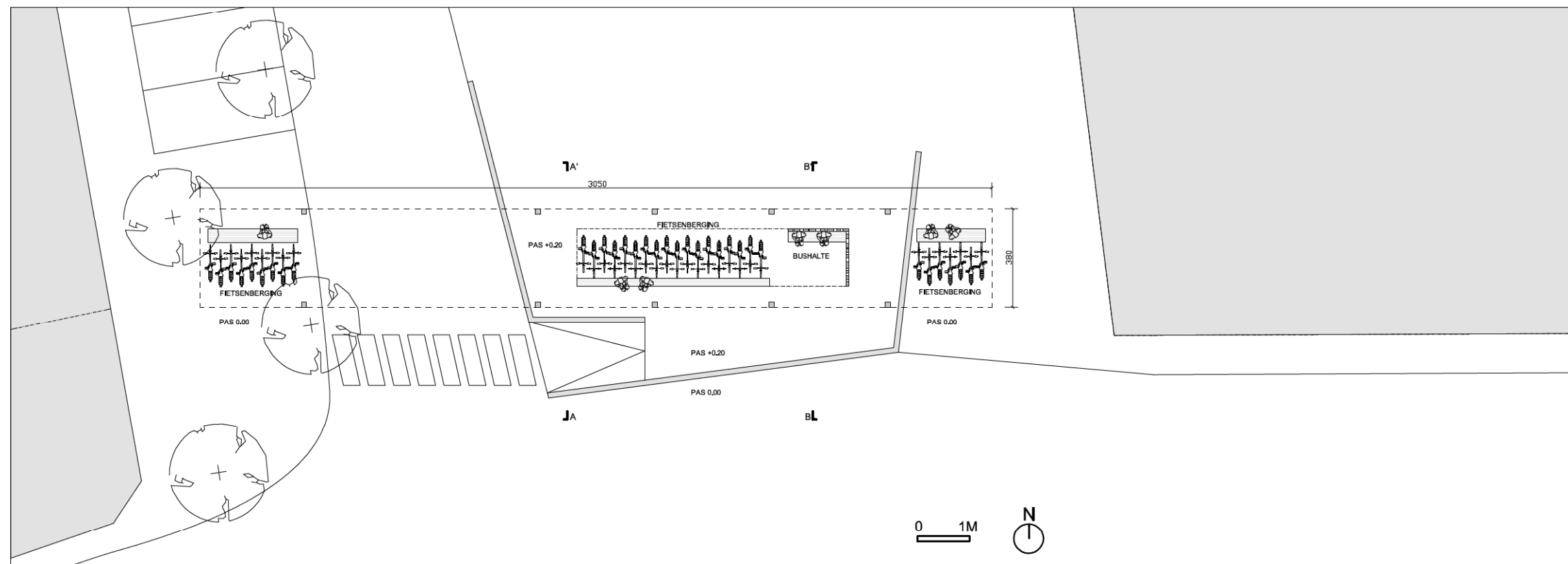
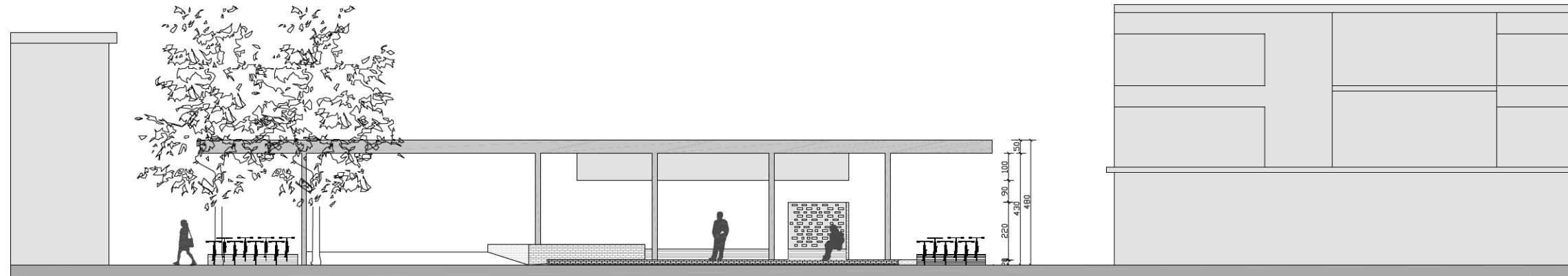
aanduiding principedetail

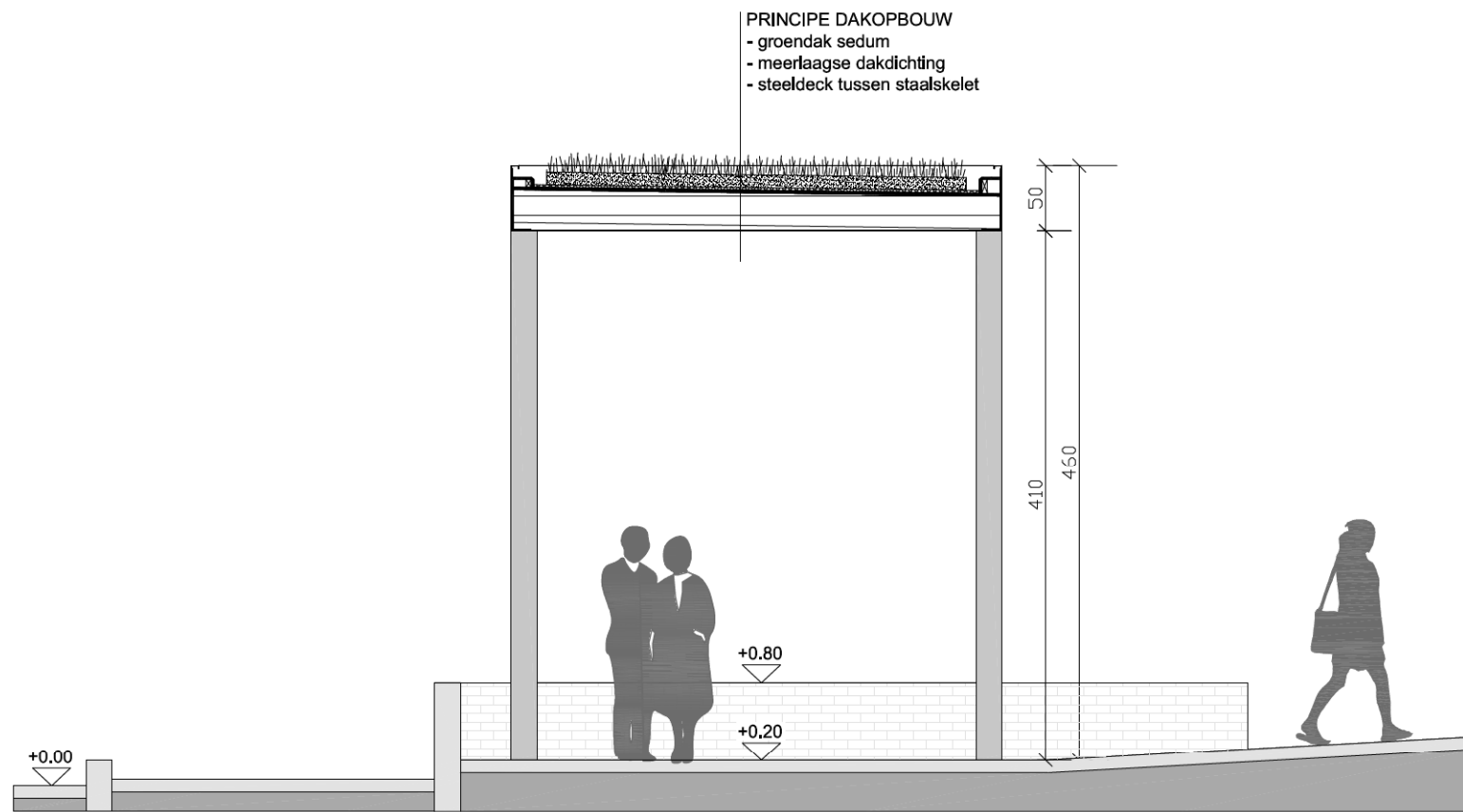

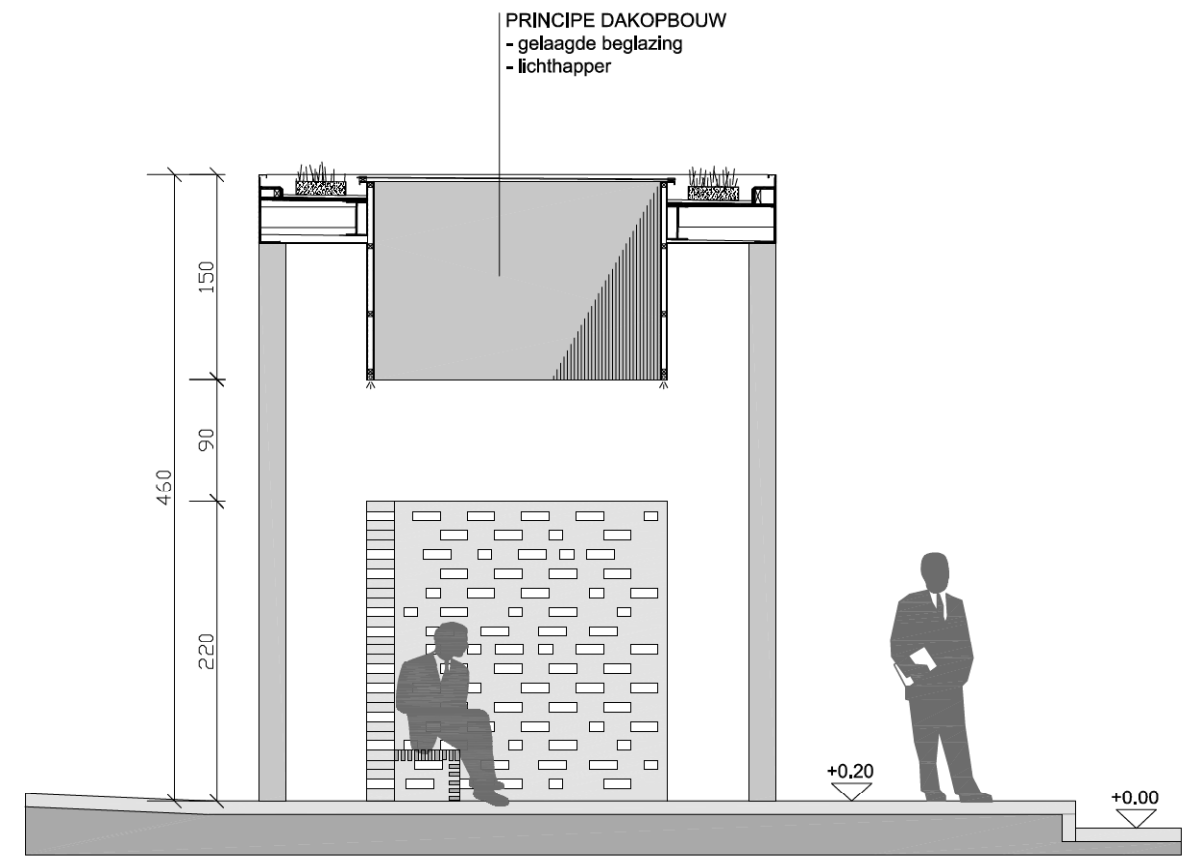
3. ONTWERP

3.6 de luifelconstructie

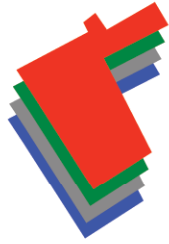

PRINCIPEDOORSNEDE A-A' 0 1M

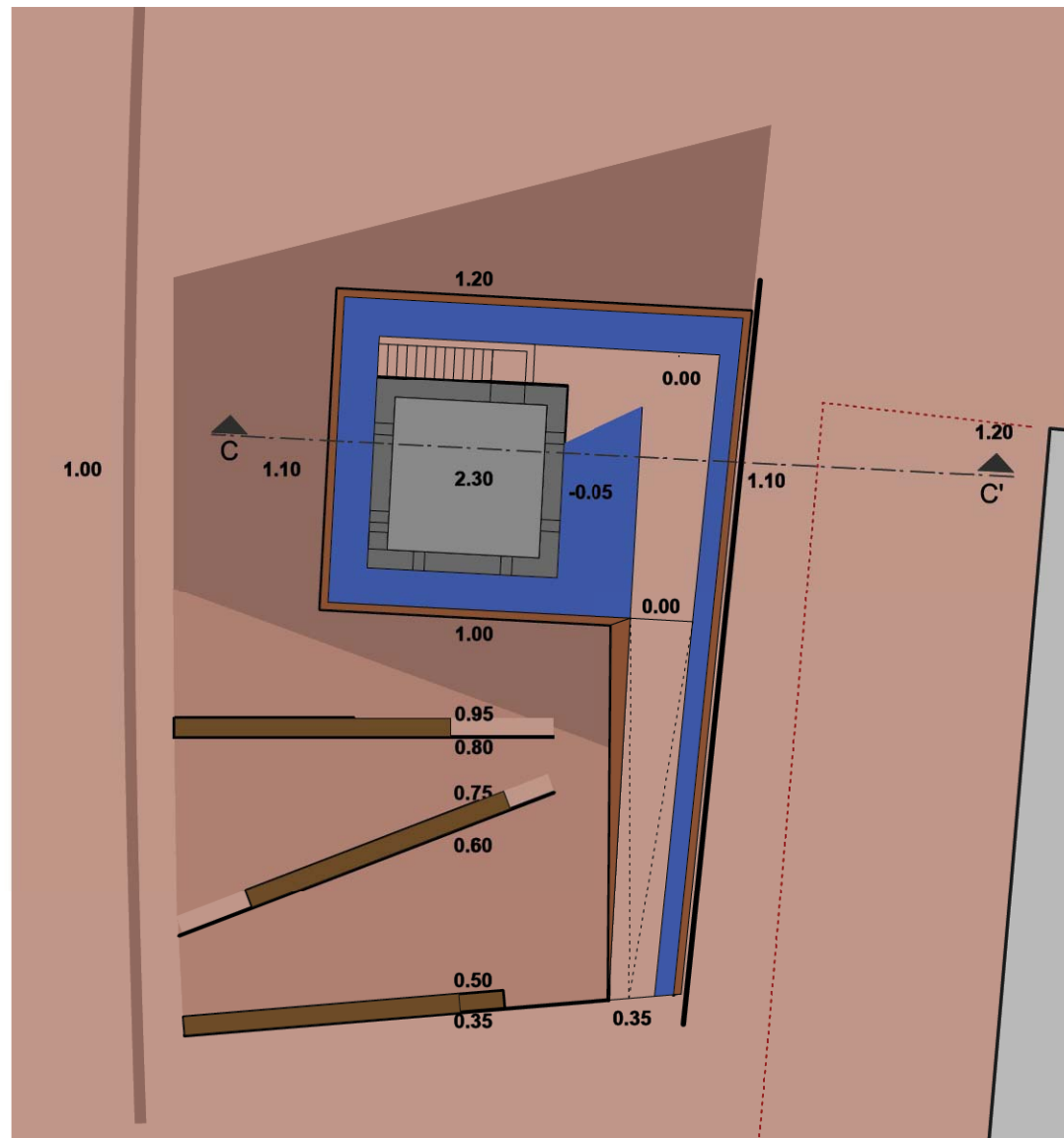

PRINCIPEDOORSNEDE B-B' 0 1M

3. ONTWERP

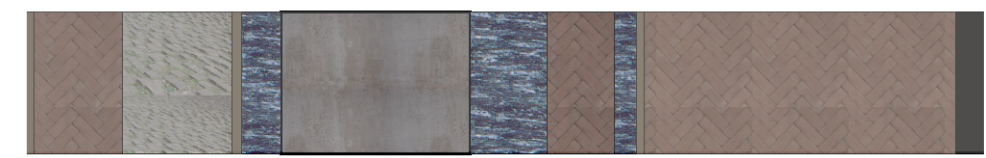
3.7 de vrijgekomen bunker

GRONDPLAN
Schaal 1/200

LEGENDE

- vrijgekomen bunker
- schuine waterwand opgebouwd in gebakken kleiklinkers geplaatst in reliëf
- Verharding in gebakken kleiklinkers
- Verharding in gebakken kleiklinkers geplaatst in reliëf
- Afwateringsgoot in gebakken kleiklinkers
- waterspiegel
- zitbanken
- ballustrade
- terraszones horecazaken

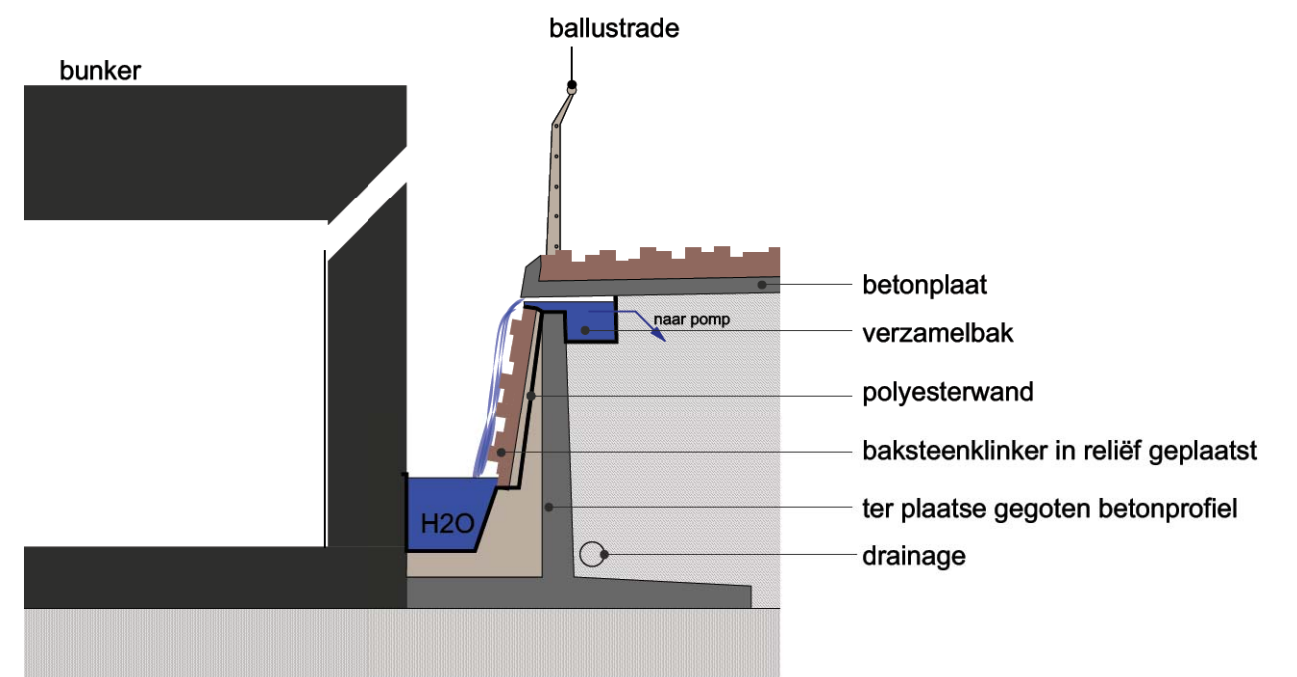

DOORSNEDE C-C'
Schaal 1/200

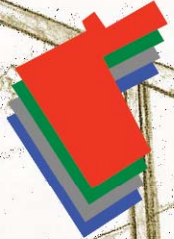

PERSPECTIEF

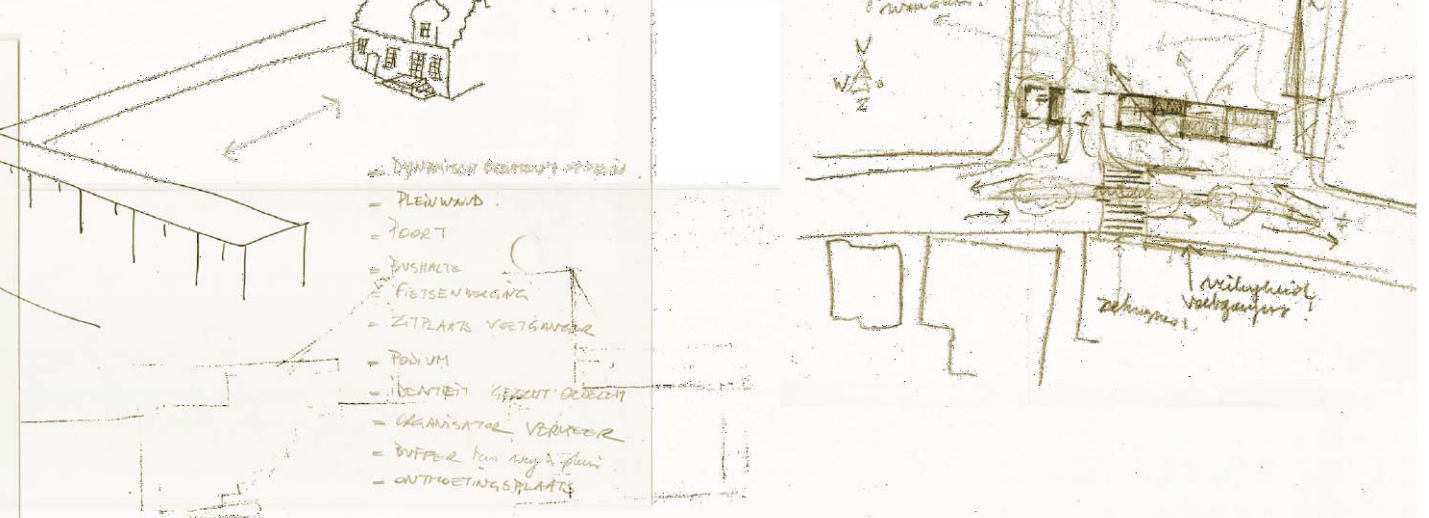
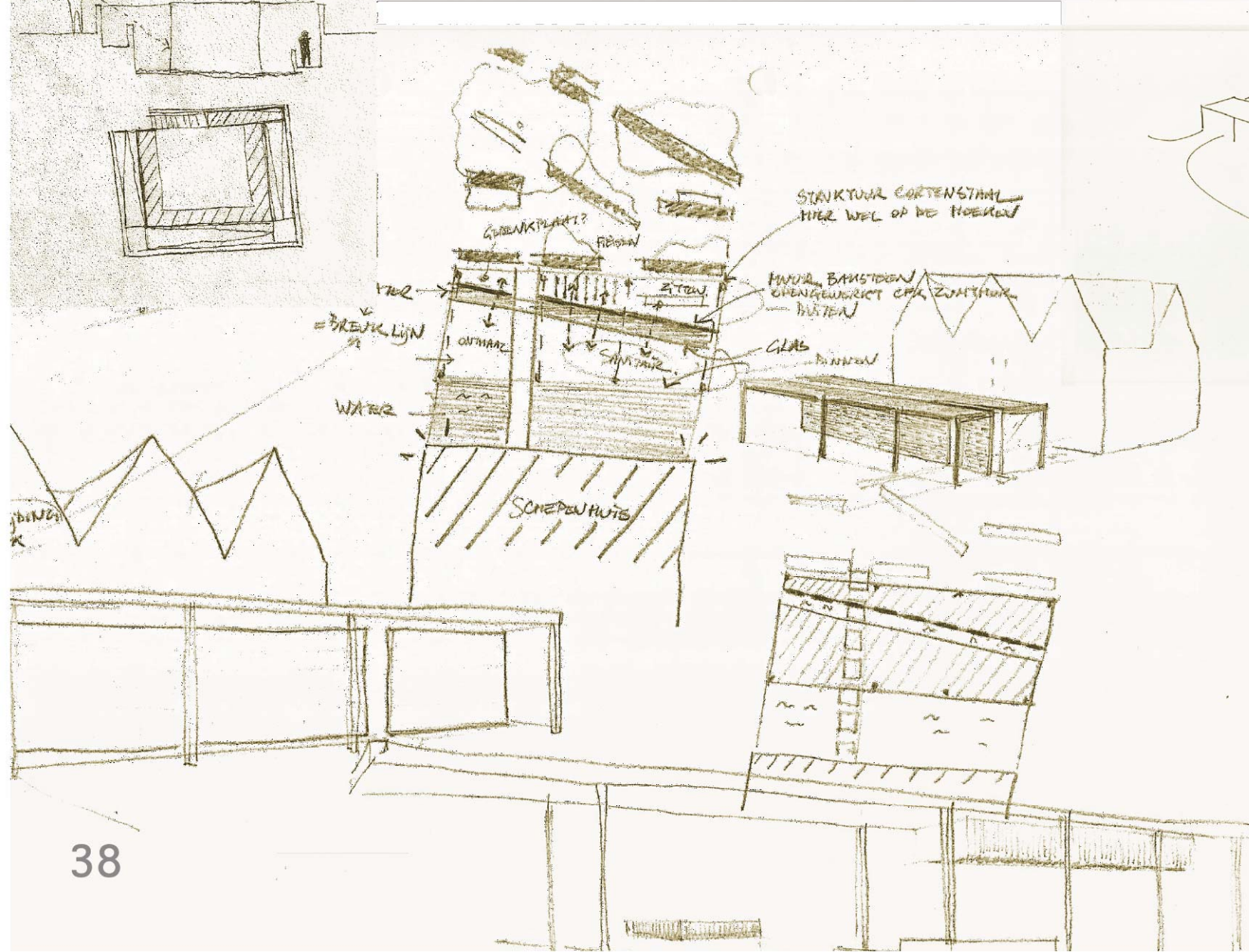
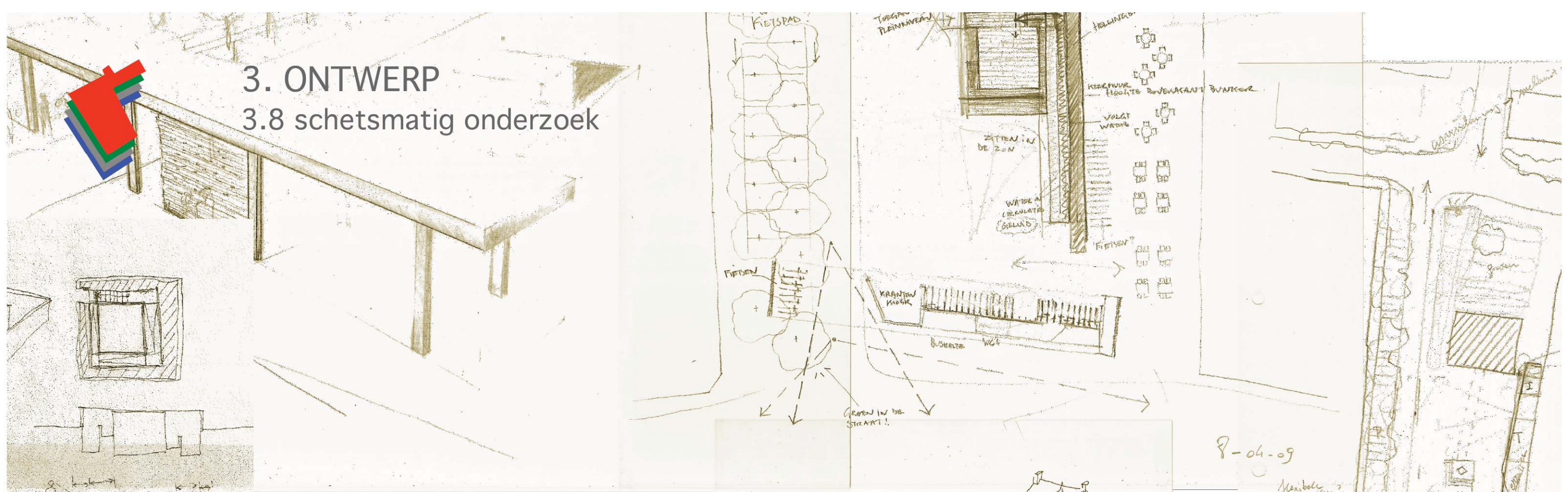

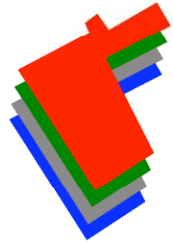
PRINCIPE-SCHEMA WATERMUUR
Schaal 1/50

3. ONTWERP

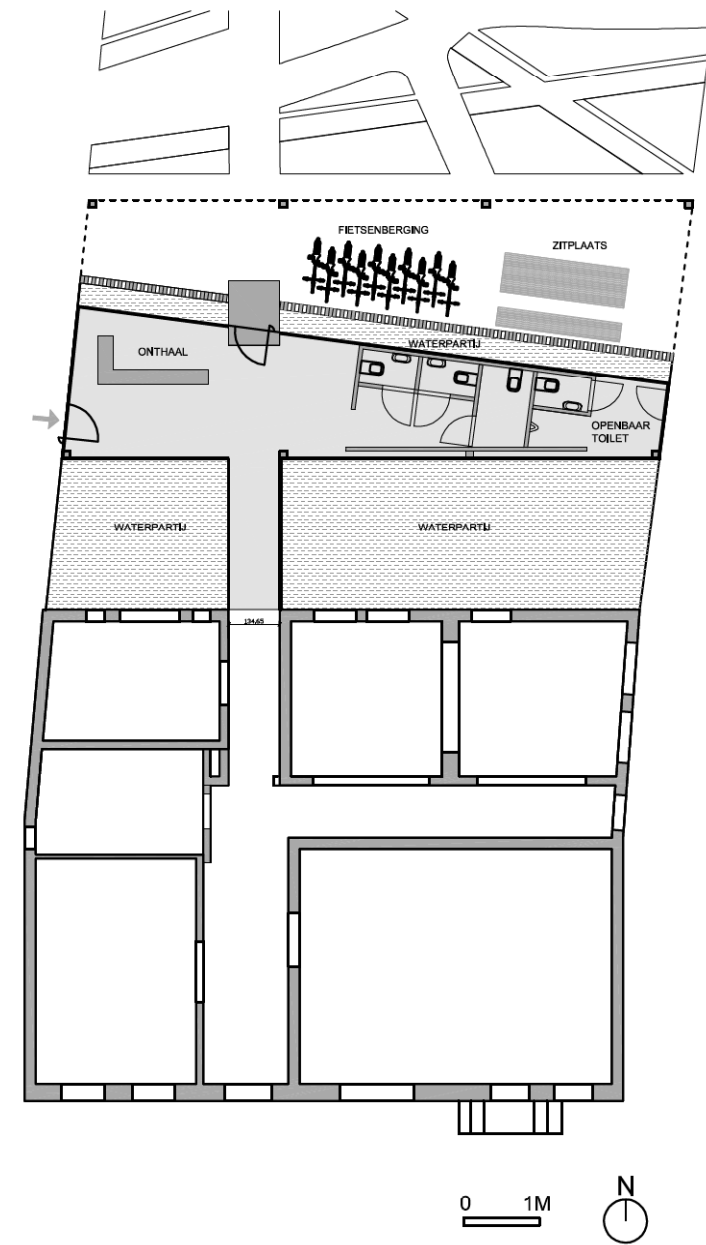
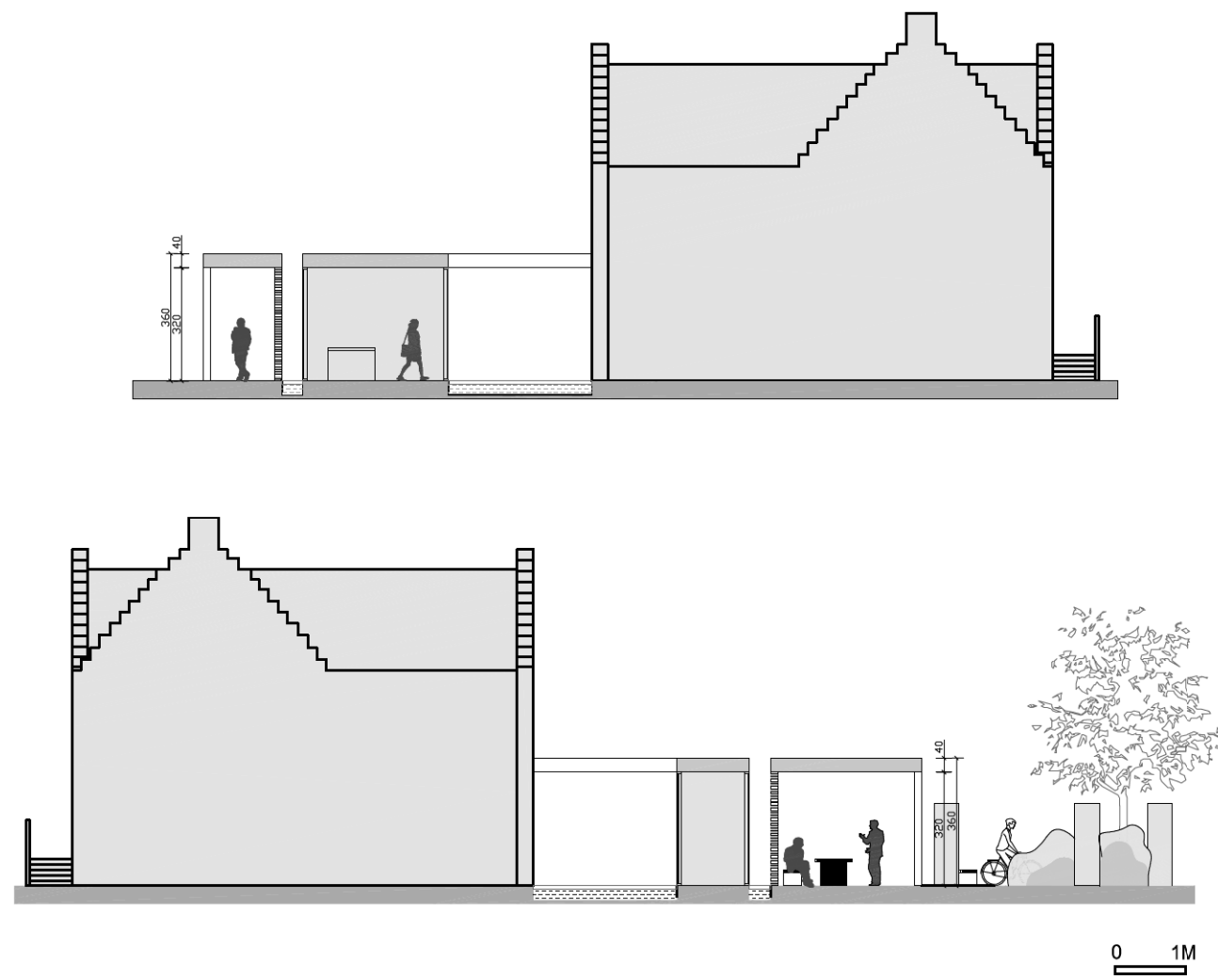
3.8 schetsmatig onderzoek

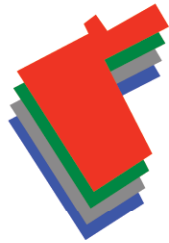

3. ONTWERP

3.9 het onthaalpaviljoen : schetsontwerp

3. ONTWERP

3.10 de schepenhuis-tuin

GRONDPLAN
Schaal 1/200

DOORSNEDE D-D'

LEGENDE

- voorstel uitbreidingt paviljoen
- bestaande linde
- hagen en haagmassief
- Verharding in gebakken kleiklinkers
- Afwateringsgoot in gebakken kleiklinkers
- waterspiegel
- zitbanken

3.11 beplanting

Tilia cordata 'Greenspire' / kleinbladige linde

De kleinbladige linde

Is een boom met een opgaande vertakking en een later eivormige kroon. De hoogte na 10 jaar is 12 m. Deze plant is zeer winterhard. Het blad van de *Tilia cordata* 'Greenspire' is donkergroen en hartvormig de bloemen komen in juni/juli en geuren sterk zijn roomkleurig en hangen in tuilen. De *Tilia cordata* 'Greenspire' is een echte laan- en parkboom groeit op alle gronden en kan goed tegen droogte. Deze Linde heeft geen last van honingdauw, waardoor hij geschikt is om auto's er onder te laten parkeren.

Ilex x meserveae 'Bleu prince' / blauwe hulst

De blauwe hulst

Ilex meserveae 'Blue Prince' is een ideale plant voor een besloze haag en grote massieven. Door zijn diepgroene kleur zijn ze zeer contrastrijk in gemengde beplantingen. De bladeren zijn diepglanzend, blauwgroen en klein getand en zijn niet zo stekelig als de gewone hulst. De plant is zeer winterhard en groenblijvend. In mei-juni verschijnen witgele bloemen. Draagt dus geen bessen maar wordt wel vaak gebruikt als bessetter voor andere besdragende hulstsoorten.

Viburnum Carlcephalum / sneeuwbal

De sneeuwbal

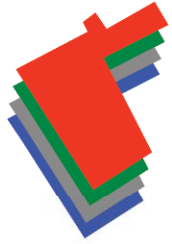
Viburnum carlcephalum is een bladverliezende hybride afkomstig uit Engeland. Het donkergroene blad, dat in de herfst vaak rood kleurt, is rond tot 7,5 cm lang en grof getand. Bloeit in april-mei met groenig-roze knoppen die, als ze opengaan zachtroze zijn en via roomwit tot zuiverwit verkleuren. In het voorjaar hebben deze bloemen een zeer aangename geur.

Groendaken / Sedumplanten

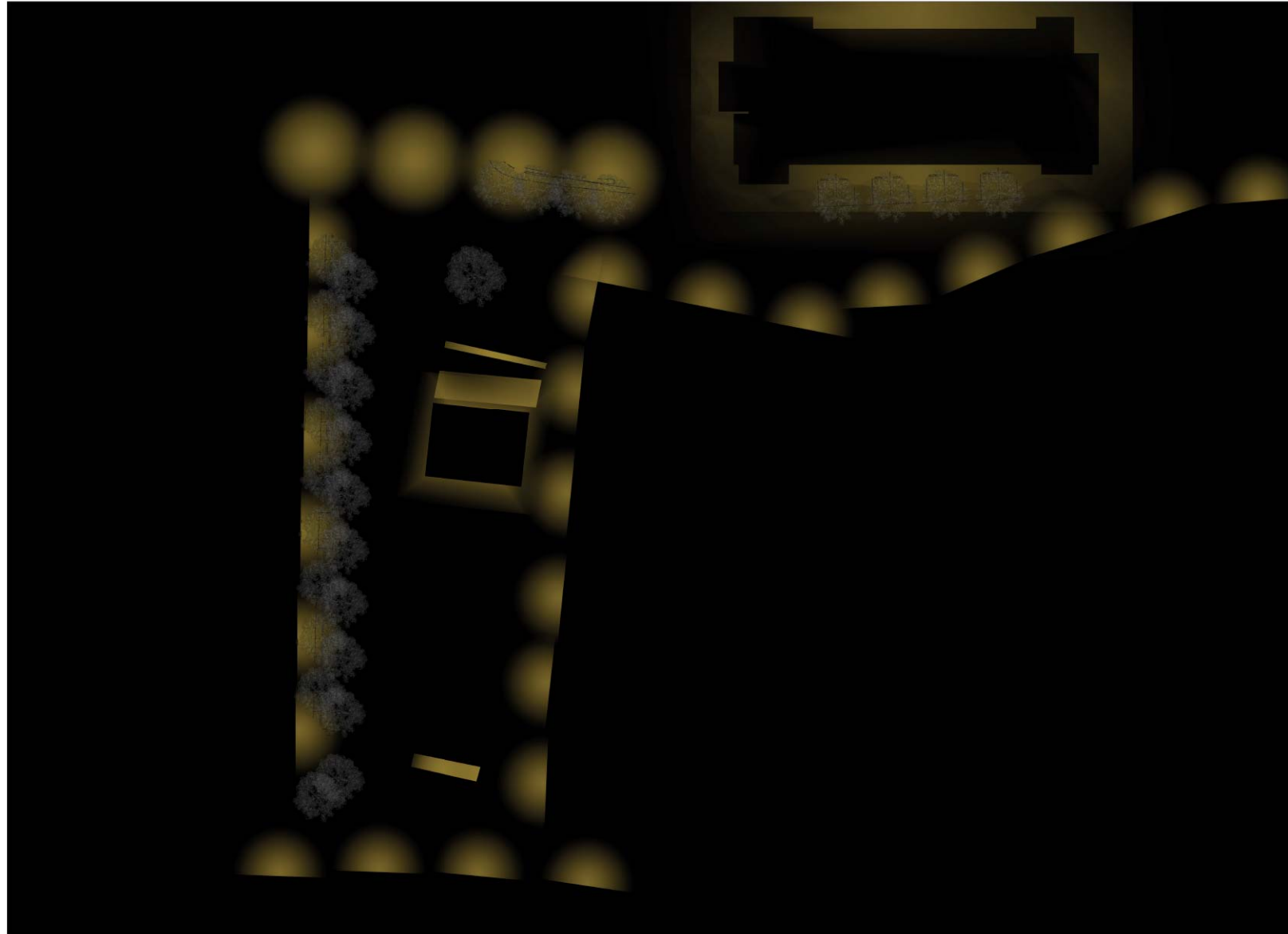
Extensieve groendaken zijn meer te vergelijken met begroeiingen van rotsen. Ze vergen geen of weinig onderhoud omdat de begroeiing die er op groeit beperkt is tot mossen, vetplanten en kruiden. Ook het gewicht van deze daken is veel geringer, 20 tot 200 kg/m², waardoor ze vaak geen aangepaste dakconstructie vergen en ook op reeds bestaande gebouwen aangebracht kunnen worden. In dit geval zijn ze echter niet begaanbaar (tenzij voor eventueel nazicht).

Naar gelang het aandeel van de verschillende plantensoorten worden sedum, mos- en kruidendaken onderscheiden als verdere onderverdeling van deze extensieve groendaken.

3. ONTWERP

3.12 verlichting

Functionele verlichting:

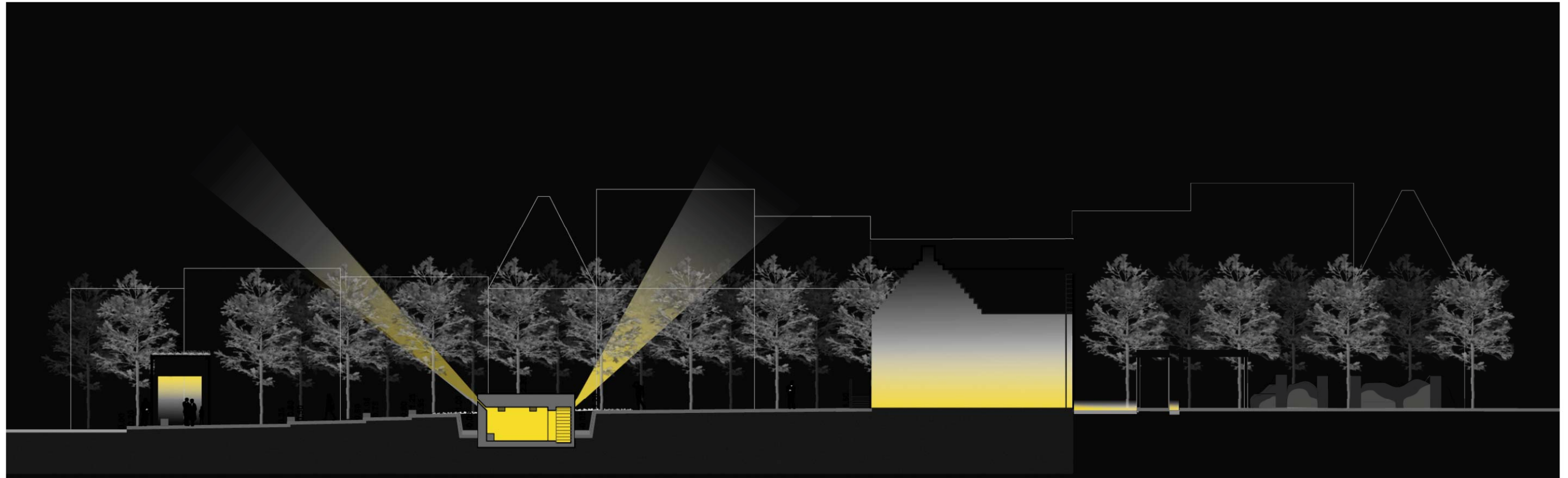
Enkel waar de pleinrand geen gebouw is zijn er lichtpalen voorzien. Liefst wordt de verlichting op de gebouwen opgehangen. Bij deze uitvoering zal een voldoende zichtbaarheid het uitgangspunt zijn. Geen totale verlichting, wel puntverlichting zorgt, waar nodig, voor voldoende licht en brengt stemming in het dorpsbeeld. Door ophanging aan de muurranden van het plein pleit men voor duurzaamheid en meer ruimtelijkheid.

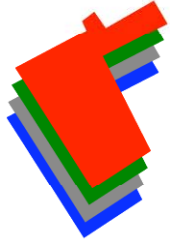
Bij de nieuwe gebouwen (luifel en paviljoen) zal er neerwaarts licht aangebracht worden.

Sfeerlicht:

Als "Strijklicht" zal de verlichting bij de gemeenschapsgebouwen worden vooropgesteld:

- een egaal bodemlicht voor de waterspiegels bij het onthaalpaviljoen nodigt uit;
- een - van binnenuit- verlichting bij de bunker zorgt voor nieuwsgierigheid...

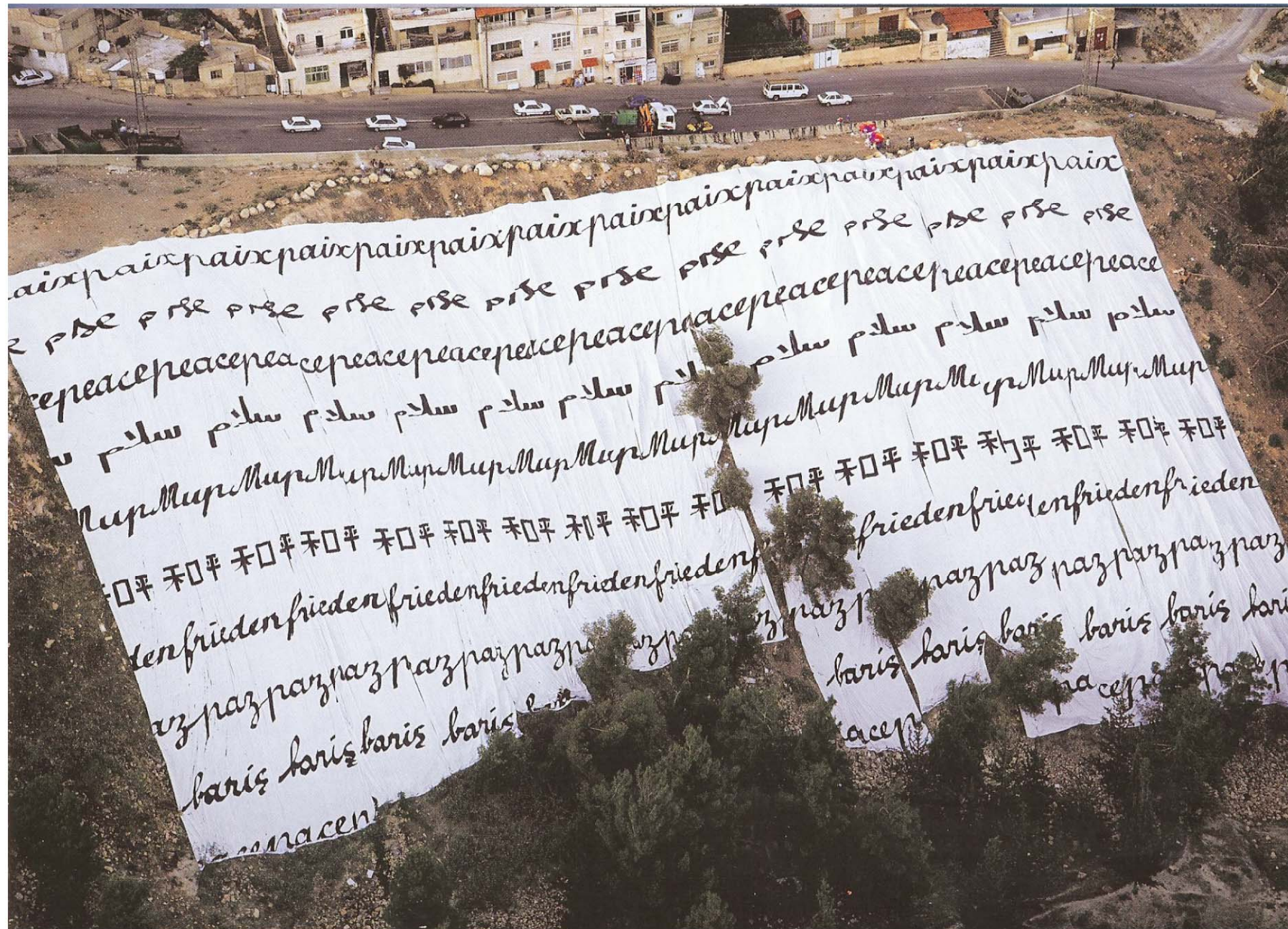
3. ONTWERP

3.13 kunst

De juiste ruimtelijke verhoudingen en de schaal die het plein nodig heeft, het afwegen van licht en schaduw, de sociale achtergrond enz... zijn begrippen waarbij **kunst** geïntegreerd kan worden. Zowel in de tuin waarbij de steen (oorlogsgedenkteken) geplaatst wordt als binnen het Schepenhuis met het interieur, de schilderijen. Als achtergrond kunnen periodieke tentoonstellingen uitgebouwd worden.

Voorgesteld wordt de bunker enkel via een zwak hellende passerel te laten betreden. De bunkermuur wordt op poortbreedte aan de overkant van de bestaande trap doorbroken. Op de letterlijk doorpriemde cortenstaal platen waarachter kunstlicht verspreid is (dat tevens van buitenuit via de lichtgaten of openingen de bunker 's avonds laat zien), staat het oorlogsgedicht van Anton Van Wilderode, "de moeder en haar zonen", te lezen.

Alternatief : de gereinigde muur zal binnenin wit geschilderd worden. De tekst in het zwart geschreven, op alle vier de muren uit te werken.

'Vredeszeil' : installatie van de kunstenares Clara Halter in Jeruzalem, Israël

De moeder en de zonen

Anton Van Wilderode (1918-1998)

De moeder:

Het huis is groot zonder de zonen.
Het dak bewaart hun jeugd, het puin van kinderspelen, de ballast
van de leerjaren.
De kamer staat vol lege stoelen.
Er zijn altijd borden te veel.
De deuren staan open naar het nieuws van de wereld,
naar de angst.
Brieven zijn witte onheilsvogels die plotseling
binnenfladderen.
Mijn ogen gaan op de vlucht door het raam.
Maar ook in de notelaars hebben zij als kinderen
geklommen.
Overal zijn hun sporen.

De eerste zoon:

Ik schrijf je mijn eerste brief, moeder.
Dat is vreemd: naar moeder schrijft men niet, die is altijd bij
je.
Zo was het.
Je weet dat iedereen hier altijd met leugens begint:
alles is goed - de oorlog duurt maar kort - wij zullen
spoedig weer
thuis zijn.
Je voelt wat ik verzwijg,
wat te moeilijk is voor woorden:
de thuis
alles wat onafscheidelijk met jou verbonden was
maar wat wij niet wisten, toen.
wij weten alles te laat.
Thuis bloeiende geraniums. Het gras is er anders.
De eerste herfst zonder jou, moeder.

De moeder:

Iedere brief is een stap die voor de deur stilhoudt,
een behoedzaam gefluisterd overleg.
Een aarzeling van vreugde, een verdriet dat men wil
verdragen
minuten lang.
Kom binnen, zeg het maar, ik moet het dragen.
ik ben tegen alles gewapend:
mijn nachtelijk pantser, mijn slapeloos verdriet.
Zeg het maar, kom maar binnen.

De tweede zoon:

Ik weet wat je doet, moeder, van uur tot uur.
Ik heb te veel tijd voor de herinnering en mijn
geheugen heeft
alles feilloos gefotografeerd.
Als ik mijn ogen dichtdoe ben ik thuis
dicht bij jou.
Ik moet niets meer zeggen.
Jij weet alles, net als vroeger.

De moeder:

Hij heeft geen woord geschreven over de oorlog,
de lieve jongen.
Maar ik hoor de angst achter zijn woorden,
hij wil niet verliezen
hij kruipt dicht tegen mij aan,
net als vroeger.

De derde zoon:

Moeder, de moeilijkste brief moet ik schrijven.
Je moet het horen van mij.
Maar je weet het al.
Van je jongste, de eersteling die wij altijd bleven
zien als een knaap nog.
De mededelingen luiden dat hij dapper gestorven
is.
Zonder pijn, moeder, dat is waar.

Hij wist het maar toen hij ontwaakte
hoog boven ons
boven de sterren.
Ik ben al mijn tranen kwijt, moeder,
maar ik heb nog verdriet voor jaren
voor een heel leven,
voor die eeuw van vrede
waarom hij gevallen is.

De moeder:

Alles is voorbij.
De kinderziekten, de koortsen,
de onredelijke angst voor de kou, het diepe
water, de hoge kersenboom.
De kleine wonden van messen en glas
de wilde jongensspelen.

Hij is heelhuids groot geworden voor een
gevaar dat ik niet kende,
waartegen ik hem niet kon beschermen.
Nooit meer en nooit meer.

Alles zal gelijk blijven, de sneeuw, het gras,
het dorp vol vogels.
De avonden zullen langer worden
en onvergetelijk.
Ik zal met hem spreken
Met de lieve jongen, de knaap, die wegging
voor een maand
van vuur.

De derde zoon:

Luister niet, moeder.
Sluit de deuren voor alle nieuws, voor alle
brieven.
Bid voor ons, moeder,
nu en in het vuur van onze dood.

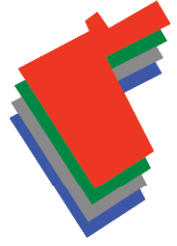
De tweede zoon:

Bid voor ons, moeder,
nu en in het uur van onze dood.

De moeder:

Ik zet de deur op een kier.
Zij kunnen thuiskomen.
Ik zal wakker worden van hun stap,
de stap van een man, een soldatenstap.
De straat ligt leeg tot haar bocht van bomen.
De mensen zijn vriendelijk medelijdend.
Ik heb alle avonden voor mijn verdriet,
alle nachten.
Ik moet moedig zijn voor de terugkerende.
ik wil geen brieven meer krijgen,
ik wil niemand meer verliezen.
ik zal wakker blijven en wachten,
een leven lang.

3. ONTWERP

3.14 perspectieven en visualisatie

